LAISVĖ
Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LAISVĖ
THE LITHUANIAN WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Savaitinis
Jungtinėse Valstijose $12.00
Kanadoje $15.00
Kitur užsienyje $15.00
Pavienio egzemploriaus kaina 25 centai

PRICE 25 c

NR. 48 ★ ★ ★ ★ ★ ★ PENKTADIENIS, LAPKRIČIO [NOVEMBER] 30, 1979 OZONE PARK, N. Y. 11417 ★ ★ ★ ★ ★ ★ 68-IEJI METAI

KRISLAI

Militarinės invazijos pavojus
Liūdnos pranašystės
Vėl masinis areštas
Irgi kalėdinė "dovana"
Už taiką ir nusiginklavimą

A. BIMBA

Net ir buvęs prezidentas Nixonas plačiai atidarė burną apie padėtį Irane. Jis ragina prezidentą Carterį jokių nuolaidų nedaryti. Buvęs šachas Pahlevi esąs mūsų geriausias draugas ir bendradarbis ir mes turį ji globoti, nors tam reikėtų ir mūsų militarines jėgas panaudoti. Su kiekviena diena tokie pavojingi balsai gausėja.

Tikėkime, kad Jungtinių Tautų tiesioginis įsitraukimas į šio keblaus klausimo sprendimą padės apsieiti be jokios militarinės jėgos vartojimo.

□

Dar vis negalima džiaugtis duomenimis apie šioje šalyje ekonominę padėtį. Ji dar vis blogėja ir sunkėja. Pranašaujama, kad greitoje ateityje recesija pradės darbininkus dar skaudžiau plakti. Jau kalbama, kad bedarbių skaičius ateinančiais metais taip padidės, jog jis jau sudarys net 8 procentus visų darbo jėgų.

Atrodo, kad šis klausimas turėjo būti vienu pačių svarbiausių klausimų neseniai Washingtone įvykusios Amerikos Darbo Federacijos-Industrinių Organizacijų Kongreso konvencijos dienotvarkėje. Bet iš pranešimų nesimato, kad taip būtų buvę. Sotūs unijų vadai savo alkanų brolių ir seserų naužjaučia . . .

□

Lapkričio 25 d. Glen Rose miestelyje, Texas valstijoje, buvo suruošta protesto demonstracija prieš statymą naujos branduolinės jėgainės. Kaip panašiuose atsilikimuose pirmiau, taip šią demonstraciją užpuolė ginkluota policija, sutraukta į Glen Rose iš visos apylinkės. Į valandą laiko demonstracija buvo brutališka jėga išblaškyta. Net daugiau kaip šimtas ramių demonstrantų buvo suareštuota ir sumesta už grotų.

Kuo jie nusikalto? Už ką jie taip žiauriai nubausti?

Tik už tai, kad susirinko už protestavimą prieš statymą jėgainės, kuri, kaip žinoma, kaip jau aiškiai yra nustatyta, sudaro apylinkės gyventojų sveikatai rimtą pavojų.

□

Trys didžiosios automobilių bei sunkvežimių gaminimo korporacijos—Ford, General ir Chrysler—praneša, kad Kalėdų proga jos iš darbo dviejų savaičių "poilsiui" paleis 38,000 darbininkų. Per tas dvi savaites jie iš tų korporacijų, žinoma, negaus nė sudilusio nikelio. Tai būsianti jiems kalėdinė dovana!

Dar reikia pridėti, kad samdytojai, paleisdami tuos darbininkus "poilsiui", neduoda užtikrinimo, jog po Kalėdų jie visi iki vienam bus tuoj priimti atgal į darbą. Ne vienam gal prireiks "pailsėti" net ir keletą mėnesių.

□

Praeitą savaitę Berlyne, Vokiečių Demokratinėje Respublikoje, įvyko Pasaulinės Darbo Unijų Federacijos suvažiavimas, pašvęstas kovai už pasaulinę taiką ir branduolinį nusiginklavimą. Delegatų buvo iš visų pasaulio kampų. Daugiausia jų buvo, žinoma, iš socialistinių kraštų, bet nemažai buvo iš kapitalistinių.

Suvažiavimas ragina visus organizuotus darbininkus aktyviškai dalyvauti visuose sąjūdžiuose, siekiančiuose taikos ir branduolinio nusiginklavimo.

Ir Pakistane užpuolimas ant Amerikos ambasados ir kitų įstaigų

Kap. Stevens J. Crowley

Lapkričio 21 dieną Pakistano sostinėje keli šimtai pakistaniečių užpuolė Jungtinių Valstijų ambasadą, ją užgrobė ir joje esančių apie šimtą žmonių ir išlaikė penkias valandas. Dalį ambasados pastato sudegino. Pribuvus Pakistano kariuomenė juos nugalėjo, atėmė ambasadą ir išgelbėjo pagrobtus žmones. Bet laike apsišaudymo buvo sužeista apie 70 žmonių ir nušautas ambasados sargas amerikietis 20 metų marinas kapitonas Stevens J. Crowley, iš Selden, L. I., New York. Buvo nušauti ir du užpuolikai ant ambasados.

Tą pačią dieną taipgi buvo pakistaniečių užpulti ir padegti Jungtinių Valstijų kultūriniai centrai Rawalpindi ir Lahore.

Tokyo, Japonija. — Japonijos sostinėje ir apylinkėje lapkričio 22 d. buvo jaučiamas lengvas žemės drebėjimas. Iš žmonių niekas nenukentėjo.

Militarinių jėgų vartojimo šalininkas

Detroit, Mich. — Lapkričio 20 čia lankėsi ir kalbėjo buvęs Izraelio užsienio reikalų ministras Moshe Dayan. Jis sakė, kad Jungtinės Valstijos turinčios būti pasirengusios panaudoti militarines jėgas išlaisvinimui Irano sostinėje studentų įkaitomis laikomus amerikiečius. Jis esąs tikras, kad Izraelis leistų Amerikai panaudoti savo teritoriją tokiai militarinei operacijai prieš Iraną.

Washingtonas. — Federalinis Prekybos Departamentas raportuoja, kad korporacijų gryni pelnai per šių metų trečią ketvirtį (liepos, rugpjūčio ir rugsėjo mėnesius) pakilo $8,600,000,000, arba 6.2 procento, tuo tarpu tikrosios darbininkų algos žymiai sumažėjo. Per šį metų ketvirtį korporaciniai pelnai pasiekė $137,900,000,000!

Susirūpinusi dideliu biudžeto deficitu

Hartford, Conn. — Sakoma, kad Connecticut valstijos gubernatorė Ella T. Grasso esanti labai susirūpinusi būsimajame valstijos biudžete dideliu deficitu, kuris pasieksiąs net $148,900,000! Kalbama apie dvi priemones kovai su deficitu. Viena, tai sumažinimas išlaidų, o antra—pakėlimas mokesčių. Abi priemonės nėra populiarios tarp gyventojų ir nepagelbės gubernatorės politinei karjerai pakelti. Ji tą puikiai žinanti.

Rimtas įspėjimas NATO šalims

Bonn. — Vakarų Vokietijoje lankydamasis su trijų dienų oficialiu vizitu Tarybų Sąjungos užsienio reikalų ministras Andrei Gromyka rimtai įspėjo NATO šalis, kad didinimas jų branduolinio apsiginklavimo labai pasunkins padėtį Europoje ir pakenks detentei. Kaip diena aišku, kad tas labai pakenktų ir santykiams tarp Tarybų Sąjungos ir Vakarų Vokietijos (Vokiečių Federatyvinės Respublikos).

Šis įspėjimas yra padarytas išvakarėse NATO užsienio reikalų ministrų susirinkimo, kuris įvyks Bruselyje pradžioje gruodžio mėnesio ir svarstys tą apsiginklavimo didinimą naujais branduoliniais ginklais, kuriuos siūlo joms Jungtinės Amerikos Valstijos.

Pasitraukia iš vadovybės

Ottawa, Canada. — Per 10 metų buvęs Kanados premjeru ir valdančiosios Liberalų Partijos vadu Pierre Trudeau pranešė, kad jis pasitrauks ir iš partijos vadovybės. Kaip žinoma, iš premjero vietos jis turėjo pasitraukti, kai Liberalų Partija pralaimėjo įvykusiuose parlamento rinkimuose. Premjero vietą užėmė laimėjusios rinkimus Konservatorių Partijos vadas. Buvo kalbama, kad Trudeau pasiliks Liberalų Partijos pirmininku. Todėl daugelis liberalų buvo nustebinti ir pritrenkti jo pranešimu, kad jis pasitrauks taip greitai, kaip tik bus surastas kitas jo vietą užimti.

Roma. — Lapkričio 21 dieną Italijoje įvyko visuotinas 4 valandų streikas. Jame dalyvavo 13 milijonų organizuotų darbininkų. Tai buvo protesto streikas prieš infliaciją ir kainų kilimą.

Dėl pagerinimo ir praplėtimo santykių tarp Ispanijos ir Tarybų Sąjungos

Lapkričio 20 dieną su oficialiu vizitu Ispanijoje lankėsi Tarybų Sąjungos užsienio reikalų ministras Andrei Gromyka. Ten jis turėjo platų pasitarimą su Ispanijos premjeru Adolfo Suarez. Vizito tikslas—praplėsti ir pagerinti santykius tarp abiejų šalių. Pasitarimas buvęs draugiškas ir konstrukyvus.

NUOTRAUKOJE: **Premjero Suares bute. Gromyka nuotraukos dešinėje.**

Svarbus darbo unijų konvencijos nutarimas

Washingtonas. — Amerikos Darbo Federacijos-Industrinių Organizacijų Kongreso čia įvykusios dvimetinės konvencijos paskutinėje sesijoje tapo padarytas labai svarbus, istorinis nutarimas moterų klausimu. Konvencija nutarė tuojau pradėti visos šalies mastu kampaniją pramonėje ir kituose užsiėmimuose už moterims lygias algas su vyrais. Kaip žinia, bendrai paėmus, šiandien tuose pačiuose darbuose arba užsiėmimuose darbininkių algos apie 40 procentų mažesnės už darbininkų algas. Reikia tiesiog stebėtis, kad iki šiol mūsų darbo unijos tokią nelygybę, tokią diskriminaciją ingoravo, bent nevedė energingas kovos prieš tą nelygybę. Todėl šį konvencijos nutarimą galima pilnai vadinti istoriniu nutarimu. Tikėkime, kad unijų vadovybės stengsis šį konvencijos nutarimą energingai vykdyt gyveniman.

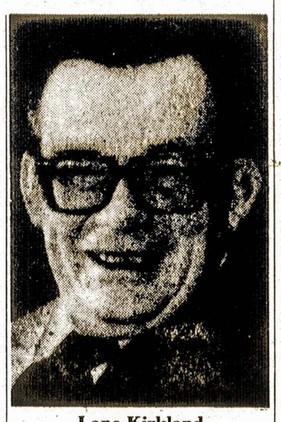

Lane Kirkland

Be to, reikia karštai pasveikinti naujojo Amerikos Darbo Federacijos-Industrinių Organizacijų Kongreso prezidento Lane Kirkland pareiškimą, kad jis stengsis į organizacijos vadovybę įtraukti moteris ir juoduosius bei puertorikiečius unijistus, kurių iki šiol beveik visai nebuvo. Senasis prezidentas George Meany ir jo kolegos ir į šį klausimą nekreipė dėmesio.

Raleigh, N. C. — Jau suareštuota 15 kuklukskliniečių ir kaltinami dalyvavime nužudyme 5 Ku Kluks Klano priešų laike kuklukskliniečių demonstracijos Greensboro mieste lapkričio 3 dieną. Keturi jau paleisti po užstatu, o kiti tebelaikomi už grotų. Dar nežinia, kad jie bus teisiami.

Paleistieji namiškių sutinkami su giliausiu džiaugsmu ir susijaudinimu

Padėkos dieną jau sugrįžo trylika amerikiečių, kurie buvo Irane laikomi įkaitomis. Sunku ir įsivaizduoti, su kokiu džiaugsmu jie čia buvo artimųjų sutikti. Šioje nuotraukoje turime pavyzdį tokio sutikimo. Čia matome oro jėgų saržentą Joseph Vincent iš New Orleans. Jis sutinkamas jam išlipus iš lėktuvo Andrews Air Force Base, Maryland.

Ragina Jungtines Tautas tuojau paimt ir svarstyt Irano klausimą

United Nations, N. Y. — Jungtinių Tautų generalinis sekretorius Kurt Waldheim siūlo, kad tuojau susirinktų Saugumo Taryba ir apsvarstytų Irane susidariusią labai kritišką ir pavojingą padėtį. Abi pusės—Iranas ir Jungtinės Valstijos—griežtai laikosi savo nusistatymo: iraniečiai atsisako sugrąžinti Jungtinėms Valstijoms ambasadą ir paleisti įkaitomis laikomus 49 amerikiečius, kol nebus jiems sugrąžintas šachas Pahlevi nubaudimui, o amerikiečiai atsisako tą padaryti. Kas nors turi būti daroma šio ginčo išsprendimui ir užbaigimui. Sekretorius Waldheim mano, kad tai padaryti gali tiktai pasaulinė organizacija.

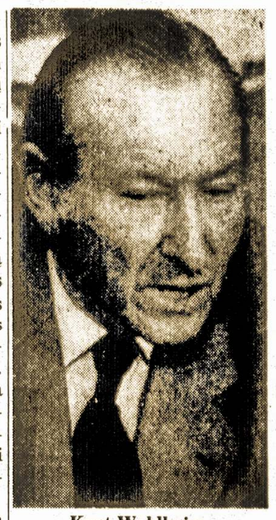

Kurt Waldheim,
Jungt. Tautų sekretorius

Svarbu ir tai, kad šiam Waldheimo pasiūlymui pritaria ir mūsų Jungtinių Valstijų vyriausybė. Šia žinią rašant (pirmadienį) dar nebuvo pasisakius Irano vyriausybė su Khomeiniu priešakyje. Be to, dar nežinia, kaip šį sekretoriaus sumanymą sutiks kitos didžiosios valstybės, Saugumo Tarybos dauguma.

V. LENINO RAŠTŲ DVYLIKTASIS TOMAS LIETUVIŲ KALBA

Vilnius. — "Minties" leidykla išleido lietuvių kalba V. Lenino Pilno raštų rinkinio dvyliktąjį tomą. Jį sudaro veikalai, parašyti 1905 metų spalio—1906 metų balandžio mėnesiais, pirmosios Rusijos buržuazinės demokratinės revoliucijos didžiausio pakilimo laikotarpiu.

Vertimą iš V. Lenino Pilnų raštų rinkinio penktojo rusiško 55-tomio leidimo paruošė Partijos istorijos institutas prie Lietuvos KP CK. Knygą atspausdino Vilniaus "Vaizdo" spaustuvė.

Kaltina Kiniją, kad ji ruošias naujam karui

Pekinas. — Šiomis dienomis čia vyko pasitarimas tarp Kinijos ir Vietnamo atstovų dėl sumažinimo pasienyje įtempimo. Vietnamo atstovas Dinh Nho Liem kaltino Kiniją, kad ji savo karines jėgas Vietnamo pasienyje žymiai sutvirtino, vietoje 12 divizijų, dabar jau turi 15. Kinija, pareiškė Liem, aiškiai ruošiasi naujai invazijai į Vietnamą. O Kinijos atstovas Han Niam Long primetė Vietnamui kišimąsi į Kambodijos reikalus.

Po pasitarimo, Vietnamo atstovas pareiškė, kad nors per pasitarimą nieko nebuvo atsiekta, bet tiek gerai, kad abi pusės susitiko trumpu laiku vėl susitikti ir tęsti pasitarimą.

Kaltinamas talkavimu hitlerininkams karo metu

Šiomis dienomis patrauktas teisman pokarinis imigrantas estas Karl Linnas. Jis kaltinamas, kad karo metu jis tarnavo viršininku Estijoje Tartų mieste nacių įsteigtoje koncentracijos stovykloje,—kurioje buvo 1941-1943 m. iššudyta 12,000 žmonių. Bylos tikslas atimti iš jo Amerikos pilietybę, kad būtų galima ji išdeportuoti į Tarybų Estiją jo nubaudimui už papildytus baisius nusikaltimus.

Dar galima pažymėti, kad šiomis dienomis panašios bylos tapo užvestos prieš kitus 2 buvusius hitlerininkų talkininkus, padėjusius jiems skersti žmones. Vienas jų yra Wolodimir Isidach, gyvenantis Philadelphijoje, o kitas Bohdan Kozly, kuris gyvena Fort Lauderdale, Fla. Jie tarnavę hitlerininkams ir žudę žmones Rawa Ruska mieste Ukrainoje ir Lysiec mieste Lenkijoje.

Be to, federaliniai viršininkai praneša, kad dabar šioje šalyje yra gavusių prieglaudą ir įsipilietinusių 200 karo kriminalistų, kurie bus traukiami teisman. Kaip žinia, jų tarpe randasi keletas ir lietuvių. Jų likimu labai susirūpinę lietuviškieji "vaduotojai". Jie juos vadina "didvyriais", "kankiniais", "komunistų aukomis" ir t. t.

Lietuvos bibliografų konferencija

Lapkričio 14 d. Vilniuje įvyko ketvirtoji Tarybų Lietuvos konferencija. Pastaraisiais metais žymiai pagerėjo liaudies ūkio specialistų ir kultūros darbuotojų bibliografinis aptarnavimas. Išleista dešimtys vertingų darbų. Tai—Vilniaus universiteto bibliografija, bibliotekininkystės, bibliografinės veiklos Tarybų Lietuvoje, respublikos išvadavimo iš fašistų vokiečių ir kitos bibliografinės rodyklės. Vien respublikine biblioteka pateikė daugiau kaip 20 bibliografinių leidinių. Artimiausiu metu išeis iš spaudos lietuvių rašytojų bibliografinio žodyno pirmasis tomas. Ruošiama lietuvių nacionalinė bibliografija. Jos šešios serijos sudarys 60 tomų.

LAISVĖ LITHUANIAN WEEKLY

PUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE PUBLISHING SOCIETY, INC.

Published Fridays, except in case of holidays

102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.

Established April 5, 1911 — ANTHONY BIMBA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year ..... $12.00 United States, per 6 months ... $6.50
Canada, Lat. Amer., per year . $15.00 Canada, Lat. Amer., 6 months . $8.00
Foreign countries, per year ... $15.00 Foreign countries, 6 months ... $8.00

TARPTAUTININKO PASTABOS

Gynybos ministro kalba ir tikrovė

Kaip žinoma, vienoje tarybinių iniciatyvų, pareikštų Berlyne, sakoma, jog Tarybų Sąjunga pasiruošusi palyginti su dabartiniu lygiu sumažinti vakariniuose šalies rajonuose dislokuojamų branduolinių vidutinio veikimo nuotolio raketų kiekį, jeigu Vakarai Europoje papildomai nedislokuos panašios ginkluotės. Kai kurių Vakarų Europos politinių veikėjų nuomone, tarybiniai pasiūlymai yra verti dėmesio ir atveria galimybes dėl branduolinių raketų sumažinimo Europoje.

Manau, kad jokie papildomi paaiškinimai čia nereikalingi. Viskas suprantama, aišku. Tik Jungtinių Valstijų gynybos ministrui Haroldui Bonnui kažkodėl nesuvokiama. Neseniai kalbėdamas per Amerikos televiziją, Harold Brown pareiškė, kad tarybiniuose pasiūlymuose numatoma, jog Tarybų Sąjunga toliau senesnes raketas keis naujomis, o Amerika neteksianti galimybės "modernizuoti "NATO ginkluotės ir ginkluotųjų pajėgų". Nereikia pamiršti, kad jau dabar Europoje Pentagonas yra išdėstęs mažiausiai septynis tūkstančius raketų su branduoliniais užtaisais.

Manau, svarbu pabrėžti ir tą faktą, kad Tarybų Sąjungos branduolinės raketos nėra išgabentos dislokuoti už jos valstybinės sienos, kaip tai daro Jungtinės Valstijos. O Vakaruose dar kalbama apie vadinamąją "tarybinę karinę grėsmę. Gynybos ministras diplomatiškai nutylėjo padėtį Vienos derybose dėl savitarpiško ginkluotųjų pajėgų ir ginkluotės sumažinimo Centrinėje Europoje. Šių metų birželio mėnesį Vienoje socialistinių šalių delegacijos pateikė konkrečių pasiūlymų sumažinti abiejų šalių—Varšuvos sutarties organizacijos ir NATO kariuomenę. Tačiau beveik ir po pusmečio Amerika ir jos sąjungininkės tebetyli. Washingtone elgiamasi panašiai kaip ir dabar, kai nereiškiama jokių konstruktyvių pasiūlymų dėl Berlyne pareikštų tarybinių iniciatyvų siekiant apriboti ir sumažinti ginkluotę ir ginkluotąsias pajėgas Centrinėje Europoje. Atvirkščiai. Washingtonas daro spaudimą savo sąjunginin-kams NATO bloke, kad toliau būtų didinamos karinės išlaidos ir plečiamos ginklavimosi varžybos. Užtat Harold Brown kalboje plačiai nušvietė karinių išlaidų augimo programą, kurioje numatoma jas didinti daugiau negu trimis procentais per metus.

Žodžiu, Jungtinių Valstijų gynybos ministras patvirtino, jog Amerika nori įgyvendinti vadinamosios "stiprios gynybos principus", užuot siekusi toliau mažinti karinį įtempimą.

Prieš Washingtono diktatą

La-Pase įvyko eilinė devintoji Amerikos valstybių organizacijos Generalinė asamblėja. Joje dalyvavo 26 Lotynų Amerikos valstybių ir JAV užsienio reikalų ministrai, 15 kitų Amerikos žemyno valstybių-stebėtojų. Generalinės Asamblėjos metu pasakytos kalbos, kiti dokumentai leidžia spręsti apie tai, kad nesutarimai tarp Lotynų Amerikos valstybių ir JAV toliau gilėja. Ir tam yra labai rimtų priežasčių, dėl kurių kaltos pačios Jungtinės Valstijos.

Amerikos valstybių organizacijos Generalinės asamblėjos išvakarėse Pentagonas pademonstravo savo jėgą—Gvantanamo karinėje bazėje išlaipino jūrų pėstininkų desantą. Tai buvo daroma todėl, kad Washingtonas norėjo pademonstruoti savo pasiruošimą imtis "kanonierių" politikos, jeigu tik kas iš Karibų jūros baseine esančių valstybių Kubos, Nikaragvos pavyzdžiu pabandytų siekti savo nepriklausomybės. Washingtonas nepamiršo tų laikų, kai pietinių kaimynų atžvilgiu vykdė "didelio vėzdo" politiką, kai siuntinėjo baudžiamąsias ekspedicijas, pėstininkų desantus. Tais laikais Washingtonas, kaip ir dabar, kalbėdavo apie "taikias pajėgas", apie paramą Centrinės ir Lotynų Amerikos tautoms, o ta parama baigdavosi karinių diktatūrų įvedimu. Savaime suprantama, kad tokia politika Karibų jūros baseine sukuria tik įtempimą. Užtat AVO Generalinėje asamblėjoje Grenados, Jamaikos, Saint-Liucijos ir Gajanos vyriausybės pareikalavo Karibų jūros baseiną paversti taikos rajonu.

Tikriausiai dar niekada Washingtonas negirdėjo tokių aštrių kritikos žodžių savo adresu už pastangas šeimininkauti pietinių kaimynų šalyse, kaip šioje Generalinėje asamblėjoje. Nikaragvos užsienio reikalų ministras M. D'Eskotas net pareikalavo perorganizuoti Amerikos valstybių organizaciją be Jungtinių Amerikos Valstijų dalyvavimo joje. Toks organas, pažymėjo ministras, turėtų ginti Lotynų Amerikos valstybių interesus nuo grobuoniškos Washingtono politikos ir nuo Jungtinių Amerikos Valstijų monopolijų šeimininkavimo pietinių kaimynų ekonomikoje.

Jungtinių Valstijų valstybės sekretoriaus Cyrus Vance aiškinimasis, remiantis "tarybinės karinės grėsmės" mitu AVO Generalinėje asamblėjoje buvo pakankamai juokingas ir neįtikinamas, jokiu būdu nepateisinantis Washingtono "kanonierių" politikos grąžinimo laikų. Kada C. Vance bandė kalbėti apie Žmogaus teises Lotynų Amerikoje jis buvo užklaustas, kaip ši Washingtono politika derinasi su ištisos kubiečių tautos interesų paminimu, grąžinant Kubai jai priklausančios Gvantanamo teritorijos.

Žodžiu, La-Pase Jungtinėms Amerikos Valstijoms buvo karšta.

Apolinaras Sinkevičius

Kas ką rašo ir sako

LIETUVIŠKA DAINA SKAMBA IR TOLIMOJE GRUZIJOJE

Žurnale "Laikas ir įvykiai" (1979-21) skaitome trumpą, bet įdomią žinutę "Lietuviška daina Gruzijoje". A. Mačaitis rašo:

"Tauragėje ilsisi ištikimas gruzinų tautos sūnus A. Bibilašvilis, kritęs narsiųjų mirtimi 1944 m. spalio 10 d., vaduojant Tauragės rajoną iš fašistinių grobikų. Tauragėje ne kartą lankėsi jo žmona, kiti šeimos nariai. Ir šis nedidelis smėlio kauburėlis dar labiau suartino dviejų miestų darbo žmones, dvi tautas. Tauragės ir Zestagonio darbo žmones jungia tvirta ir nuoširdi draugystė.

Iš koncertinių gastrolių Tarybų Gruzijos Zestagonio rajone grįžo Tauragės kultūros namų vokalinis instrumentinis ansamblis, vadovaujamas Vytauto Urbono.

Nuoširdžiai tauragiečių pasiuntinius sutiko zestagoniečiai.

Į Tauragę ansambliečiai parsivežė saujelę žemės iš Tarybų Sąjungos Didvyrio A. Bibilašvilio gimtojo Kveda Sakaros kaimo, kurią išpylė ant ištikimo Gruzijos sūnaus kapo."

UŽ PENKERIŲ METŲ KAPITALISTINEI EUROPAI JAU BŪSIĄ "KAPUT"

Chicagos klerikalų "Drauge" (lapkr. 17 d.) už galvos užsidėjęs rankas ponas P. Gaučys šaukia: "Europos ateitis pavojuje!" Jis, žinoma, turi mintyje V. Europos kapitalizmą. Girdi:

"Daugelį metų JAV prezidentai tvirtino, kad Sovietų užpuolimo atveju Europa bus ginama ir atominėm bombom. Bet dabar aiškėja, kad europiečiai nebegali to tikėtis. Dabar ir optimistai įsitikino, kad už penkerių metų Sovietų Sąjunga pasieks aukščiausio karinio pajėgumo, o JAV atsidurs antroje vietoje.

Nūdien JAV dar pralenkia Sovietus atominiu bombų skaičium (11,000 prieš 5,000), bet Sovietai pralenkia JAV didžiųjų ir galingesnių raketų skaičium. Ir kas dar blogiau, sovietinės strateginės jėgos netrukus galės įvykdyti uždavinius, kurių neįstengs įvykdyti amerikiečių strateginės jėgos. Kaip karo specialistai tvirtina, už kelerių metų 308 Sovietų raketos su trim atominėm galvutėm galės sunaikinti 1054 amerikiečių specialiuose šuliniuose laikomas raketas. Įprastinėmis karinėmis jėgomis Sovietai jau seniai toli pralenkė amerikiečius, palikdami juos užpakalyje."

Kaip visi kiti lietuviškieji reakcininkai, taip P. Gaučys griežtai priešingas ratifikavimui SALT sutarties su Tarybų Sąjunga.

"SALT II sutarties patvirtinimas mažai ką tepakeistų", sako P. Gaučys, "Jos nepatvirtinimas, europiečių manymu, keleriems metams paliktų dabartinį jėgų santykį ir leistų JAV įrengti Europoje toliau siekiančių raketų sistemą, prilygstančią dabar Sovietų turimai Europoje. Europiečiam kariniu požiūriu būtų geriau, kad SALT II nebūtų patvirtinta: dabartinis laikinis raketų nuotolio apribojimas gali pavirsti nuolatiniu. Taip pat ta sutartim draudžiama jiems perduoti techniską žinojimą ir Europą nutolintų nuo JAV.

Jau ir dabar europiečiai, bijodami neįtikti Brežnevui, privengia kritikuoti SALT II. Jau ir dabar JAV susilpnėjimas skatina Europos "susilpnėjimą". Turkija ir Norvegija neleidžia savo teritorijoje JAV įrengti sekimo stočių, kurios sektų, kaip Sovietai vykdo SALT II. Vokiečiai nenori išsižadėti amerikiečių globos, kurios nesitiki gauti ir ją pakeisti prancūzų ar jungtine prancūzų—vokiečių, kuriai visai netiki, nenorėdami sugadinti santykius su Sovietais."

APIE RŪPINIMĄSI IR PASIEKIMUS SVEIKATOS APSAUGOS SRITYJE

Žurnalas "Komunistas" (1979-9) pateikia žiupsnelį įdomių duomenų apie Tarybų Sąjungoje, žinoma, ir Tarybų Lietuvoje, didelius pasiekimus žmonių sveikatos apsaugos srityje. Tai vienas didžiausių tarybinės-socialistinės santvarkos laimėjime". Štai kai kurie tų laimėjimų:

Šiuo metu pasaulyje yra 2,7 milijono gydytojų, iš jų Tarybų Sąjungoje—923 tūkstančiai, arba beveik vienas trečdalis visų pasaulio gydytojų. Vidutiniškai dešimčiai tūkstančių gyventojų mūsų šalyje tenka 35,2 gydytojo (Italijoje—19,8, Jungtinėse Amerikos Valstijose—21,9, Vokietijos Federatyvinėje Respublikoje—23,9, Prancūzijoje—17,5, Japonijoje—15,5).

Bendras ligonių vietų skaičius ligoninėse, gimdymo namuose, dispanseriuose ir kitose sveikatos apsaugos įstaigose pasiekė 3206 tūkstančius, arba 122 vietos dešimčiai tūkstančių gyventojų.

Ambulatorijų ir klinikų sistemoje kasmet profilaktikos tikslais apžiūrima daugiau kaip 107 milijonai žmonių.

Per trejus penkmečio metus atiduota naudoti ligoninių, kuriose yra 179 tūkstančiai ligonių vietų, o iš viso per penkmetį planuojama atiduoti naudoti 321 tūkstantį ligonių vietų ligoninėse. Dabar statoma 90 daugiaprofilinių ir specializuotų ligoninių po 600-1000 ir daugiau vietų, reabilitacinio gydymo 420-520 vietų ligoninės ir kai kurios kitos.

Toliau plėtojama ir tobulinama greitosios ir neatidėliotinos medicinos pagalbos tarnyba. Toliau organizuojamos kardiologijos, pediatrijos ir kitos specializuotos gydytojų brigados, steigiamos greitosios pagalbos ligoninės. Aukštai įvertintas darbas Leningrado ir Vilniaus greitosios medicinos pagalbos stotyse, kurios patvirtintos sąjunginėmis geriausio patyrimo mokyklomis.

Tarybų Sąjungoje intensyviai plečiama stomatologijos ir oftalmologijos pagalba gyventojams, numatyta iki penkmečio pabaigos atidaryti 466 stomatologijos poliklinikas, taip pat organizuoti 4,390 stomatologijos, daugiau kaip 700 dantų protezavimo skyrių bei kabinetų.

Mūsų šalyje parengia ir įgyvendinama plati kovos su širdies ir kraujagyslių susirgimas programa. Praėjusiais metais penkiose sąjunginėse respublikose įsteigti kardiologijos mokslinio tyrimo institutai (centrai), o iš viso jų dabar šalyje yra dešimt. Maskvoje statomas sąjunginis kardiologijos mokslinis centras.

Mūsų medikai pasiekia didelių laimėjimų miokardo infarktu sirgusių ligonių reabilitacinio gydymo srityje. Į šį gydymą įeina ir sanatorinis gydymo etapas. Jau šiais metais ligoninėse bus pradėti organizuoti kardiologijos skyriai, o poliklinikose—kardiologijos kabinetai.

Sistemingai gerinama kaimo gyventojams teikiama medicinos pagalba. Sričių ligoninėse dabar yra vidutiniškai po 748 ligonių vietas. Centrinės rajonų ligoninės tapo bazinėmis, jose teikiama pagrindinių rūšių specializuota pagalba. Steigiama vis daugiau ambulatorijų, tarprajoninių specializuotų ambulatorijų.

Kasmet didinami biudžeto asignavimai vaikų ikimokyklinėms ir užmokyklinėms įstaigoms, mokykloms, pionierių stovykloms, motinystės ir vaikų apsaugos bei kitoms įstaigoms statyti ir išlaikyti. Šiuo metu šalyje veikia vaikų ligoninės, kuriose yra 550 tūkstančių ligonių vietų, taip pat akušerijos ir ginekologijos ligoninės, kuriose yra 390 tūkstančių ligonių vietų. Etapiniam vaikų gydymui įrengta daugiau kaip 1200 sanatorijų.

Moterų ir vaikų sveikatos sargyboje budi daugiau kaip šešiasdešimt tūkstančių gydytojų—penkis kartus daugiau, negu prieš karą."

LAUŽK, KĄ PROTAS NEPAJĖGIA SĄŽINE TYRA

Atiduok žmonijos naudai
Protą ir jėgas,
Lai jausmai kilniausi auga
Per dienų dienas.

Ir skubėk per žemę šventą
Laime nešina,
Tiesk visiems pagalbos ranką,
Ką ištiks bėda!

Ei, jaunyste, nenuvyski
Kilniame darbe,
Nieks tegul tau neišdrįsta
Kliudyt kelyje!

Kęstutis Balčiūnas

Vienas naujausių lietuviškų sūrių "Šilutė" Budapešto tarptautinėje pieno produktų parodoje pelnė garbės diplomą. Tai garsiojo prancūziško "Rokforo" antrininkas, kurio receptūra paruošta TSRS sviesto ir sūrių pramonės mokslinio tyrimo instituto Lietuvos filiale.

Kauniečių mokslininkų sukurtos sviesto ir sūrių gamybos technologijos ir receptūros plačiai taikomos šalies įmonėse. Šešiolika jų pasiūlytų naujovių išspausdintos Pasaulinės pieninkystės federacijos išleistuose mokslo darbuose.

Nuotraukoje: **TSRS sviesto ir sūrių pramonės mokslinio tyrimo instituto Kauno eksperimentinės gamyklos vyr. meistrai [iš kairės] T. Andriukaitienė ir G. Dovidavičius tikrina naujus sūrius.** A. Sabaliausko nuotr.

NUOTRAUKOJE: **rašytojas Žemaitės namas muziejus Plungės rajone, Bukantų kaime.**

B. Aleknavičiaus nuotrauka

LAIŠKAI

Kapsukas
1979 m. lapkričio 5 d.

Gerbiamas Redaktoriau,
mieli laisviečiai!

Štai jau ir po visų iškilmių, susijusių su mūsų mokyklos 60-čio minėjimu. Meno saviveiklos kolektyvai taip šauniai pasirodė, kad visos stambesnės įmonės, kultūros namai, mokyklos ėmė plėšytis, kviesdami didžiojo Spalio švenčių metu ar jų išvakarėse pakoncertuoti. Ką gi, reikės dar paprakaityti, nors pamokoms, ypač popietiniams užsiėmimams tai nelabai sveika. Nori ar nenori, tenka pamokas praleisti. Na, bet palaikyti puikų mokyklos prestižą taip pat reikalinga.

Palaikau glaudžius ryšius su kauniečiais fotografais, menininkais, tuo labiau, kad Kaunas yra mano gimtinis miestas. Čia šiuo metu ruošiama didelė fotoparoda "Kaunas ir kauniečiai", kuri turės dvi dalis. Pirmoje—archyvinės nuotraukos ar jų reprodukcijos, antroje—dabartinis Kaunas ir jo atstovai. Matomai, kauniečiai šią mintį "pasiskolino" pas mus, nes Kapsuke prieš keletą metų taip pat buvo panaši paroda.

Kaune šauniai buvo atžymėtos buvusio mūsų pirmojo boso, LTSR nusipelniusio artisto, operos veterano A. Kučingio 80-sios gimimo metinės. Jubiliatas dar puikiai atrodo, reikalinga jaunesniems iš jo pasimokyti, kaip išlaikyti vokalinio bei vaidybinio elementų lygsvarą. Jis ir dabar išsaugojo tą neblėstančią kūrybinę ugnelę, kurią visą gyvenimą dalino ir dalina žmonėms.

Apie mėnesio pabaigą Kapsuke iškilmingai paminėsime J. Bendorių, apie ką painformuosiu atskirai. Anksčiau pravesti minėjimo negalėjome, nes sutrukdė nenumatytos kliūtys.

Aš pats ruošiuosi savo personalinei, lyg ir jubiliejinei foto ekspozicijai. Tad darbo marios.

Baigdamas pasveikinsiu visą šaunų Jūsų kolektyvą Didžiosios Spalio revoliucijos proga, palinkėdamas daug sėkmės.

Beje, spaudos kioskuose galima gauti V. Vokietijos, V. Berlyno ir kitų V. Europos komunistų partijų oficiozus. Daug įdomios medžiagos. Prie progos ką nors paruošiu. **V. Gulmanas**

SVEIKINA IŠ FLORIDOS

"Hello" iš Miami!

Aplankėme Miamio klubą, sutikome nemažai miamiečių draugų. Ruošiamės vykti į St. Petersburg. Atvykusios čia pasisamdėme mašiną, tai galime daug pamatyti. Manome grįžti į Detroitą gruodžio 4 d.

Adelė Klimaviče
Stefanija Masytė ir mama

KNYGŲ LENTYNOJE

NEPAMIRŠTAMI METAI IR BENDRAŽYGIAI

Ką tik pasirodė J. Milerio-Dzūkelio knyga "Metai ir bendražygiai". (J. Mileris-Dzūkelis. Metai ir bendražygiai. Vilnius, "Mintis", 1979 m.) Kartu su autoriumi keliauji per jo bei gausių jo draugų gyvenimus, po visą plačią Ameriką—nuo geležinės Čikagos iki šiltosios Floridos. Kaip tik ten dabar įsikūręs knygos autorius.

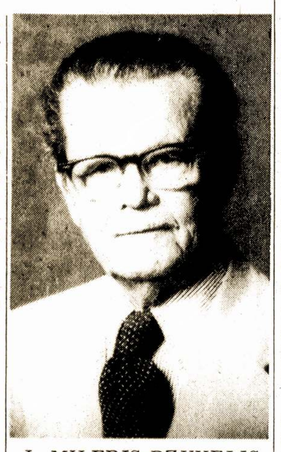

J. MILERIS-DZUKELIS

Dirbdamas žurnalistu Amerikoje, susitikdavau su pažangiaisiais lietuviais floridiečiais—tokiais linksmais, energingais, nerimstančiais. Kartais net stebėjausi, nejaugi jie į čia suvažiavo tik dėl ramybės ir poilsio? Labiau nerimstančių žmonių neteko matyti tarp visos Amerikos lietuvių. Miamyje, Saint Petersburge, tebeveikia pažangiečių klubai, kur klausomasi paskaitų, keičiamasi nuomonėmis.

Pabuvus tarp tų žmonių, gerai supranti ir vieną floridietį—Milerį-Dzūkelį, kai jis, užuot lepinęsis palmių pavėsyje, metų metus kaupė medžiagą savo knygai. Tai buvo darbas, nelengvas jau vien savo apimtimi,—autorius užsimojo pasakoti ne tik apie save, bet ir apie draugus, įvykius, kurių dalyviu jis buvo. Autoriui teko susirašinėti su daugybe žmonių, o tai užima laiko ir reikalauja kantrybės. J. Mileris-Dzūkelis rašo: "Kai pradėjau rinkti medžiagą, buvau Bilerių metų amžiaus, kai išsiunčiau į Vilnių paskutinius jos rankraščius, sulaukiau 85-erių metų . . ."

To darbo—tikrai didelio netgi žymiai jaunesniam žmogui—rezultatas—knyga "Metai ir bendražygiai". Tai gyva lietuviškosios emigracijos istorija, papasakota jos dalyvių lūpomis: knygos autorius gausiai naudoja savo draugų, bendražygių prisiminimus, parąšytus specialiai jo leidiniui. Iš karto norisi pabrėžti,—knygai tai suteikia žymiai didesnį svorį, praplečia jos tematiką, papildo tai, ką žinojome iš anksčiau. Ypač įsimena K. Korsakienės, V. Railos, N. Jeskevičiūtės, J. K. Alvino pasakojimai.

Toks medžiagos įvairumas, pavardžių, faktų, įvykių gausumas, apimtas laikotarpis—daugiau kaip 60 metų, pareikalavo didelio triūso ne tik iš J. Milerio-Dzūkelio. Tai buvo atsakingas uždavinys ir leidyklos darbuotojams. Juk rankraščiai į Vilnių iš tolimos Amerikos buvo siunčiami atskirais pluoštais. Rankraščius reikėjo lyginti, koreguoti, tikslinti—nuo aprašomų įvykių praėjo tiek metų, o dokumentalistika toli gražu ne visa išlikusi. Taigi J. Milerio-Dzūkelio literatūriniam bendraautoriui—vilniečiui žurnalistui Vytautui Kazakevičiui tekęs uždavinys buvo ne iš lengvųjų.

Knyga, ypač jos pirmasis skyrius "Prabėgę metai", visų pirma paperka savo nuoširdumu: autorius rašo apie tai, ką jis matė, pergyveno, galvojo, rašė nesiskolindamas svetimų žodžių, o tik tais, kuriais kalbėjo jis ir jo draugai. Autoriui, kaip ir ne vienam kitam lietuviui, teko slapstytis nuo dalyvavimo imperialistiniame kare. Dėl to ir pavardę iš Milerio į Dzūkelio pakeisti prisiėjo. Jam teko dirbti šachtose, smulkiu prekybiniu agentu, ūkininkauti Michigano valstijoje. Jam teko dalyvauti streikuose ir patirti visą amerikietiškos policijos brutalumą ir didžiosios depresijos bėdas. Visa tai autoriui davė labai daug gyvenimiškos medžiagos, kuri knygoje panaudota vykusiai, ir tuos jos lapus skaitai tiesiog neatsiraukdamas. J. Mileris-Dzūkelis bene pirmasis taip plačiai rašo apie lietuvius ūkininkus Jungtinėse Amerikos Valstijose—tema, beveik neliesta mūsuose.

J. Mileriui-Dzūkeliui teko dalyvauti pačiame įvykių verpete, kai kūrėsi, stiprėjo JAV lietuvių pažangios organizacijos, kai nelengvų išmėginimų, o kartais ir vingių kupinu keliu ėjo JAV komunistų partija, kurios nariu buvo knygos autorius. Pagaliau jis buvo "Vilnies" administratoriumi labai sunkiu laiku, kai visko trūko, kai darbuotojai ištisus mėnesius triūsdavo, negaudami net to paprastai minimalaus atlyginimo, kurį mokėti galėjo reakcijos persekiojamas darbo žmonių laikraštis. Taigi autorius tikrai turi ką papasakoti. Jo gyvenimo istorija—paprasto žmogaus, kuris visą gyvenimą stengėsi šviestis, suprasti įvykius, juos įvertinti.

Gausu vaizdžių detalių. Jos skaitytoją nukelia į pačio įvairiausio laikotarpio lietuvių imigrantų buitį, jų papročius, darbus.

"Metų ir bendražygių" leidėjai, matyt, pasirinko girtiną kelią: knyga neperkrauta barbarizmais, tačiau kartu palikti kai kurie mūsų imigrantams būdingi posakiai, išsireiškimai.

J. Milerio-Dzūkelio knyga, be abejones, bus mielai skaitoma tiek mūsuose, tiek JAV, kur gyvena daugumas jo aprašytų bendražygių.

Jonas Lukoševičius

George Meany pensija iš unijų fondo

Washingtonas. — Ilgametis Amerikos Darbo Federacijos-Industrinių Organizacijų Kongreso prezidentas George Meany nuo dabar iki pat mirties kasmet gaus iš unijų fondo $110,000 pensijos. Be to, kaip ir visi seni žmonės, pensiją gaus ir valdžios. Tuo atžvilgiu šis buvęs darbo unijų judėjimo vadas bus vienas iš laimingiausių amerikiečių.

Ryšiai yra pablogėję

Praga. — Šiuo laiku tarpe Jungtinių Valstijų ir Čekoslovakijos santykiai yra labai pablogėję. Kaltas Jungtinių Valstijų valdžios kišimasis į Čekoslovakijos vidinius reikalus. Pavyzdžiui, už tai, kad tapo nubausti kalėjimu šeši taip vadinami "disidentai", Amerikos valdžia atšaukė savo ambasadorių ir sulaikė valstijos sekretoriaus pavaduotojo Robert Barry vizitą į Pragą.

T. Lietuvos žurnalistas apie mūsų ilgametį poetą, menininką Joną Jušką

ŪPAS VAIDINTI . . .

Jis turbūt sėdi vienas per dienas savo kambaryje tyliai, ramiai ir tikriausiai regi prisiminimuose gimtąją Lietuvą. Bet kai pasirodo jo namuose svečias, ypač jei iš Lietuvos, šeimininkas sukrunta, pagyvėja, pradeda žvaliai klausinėti ir pats pasakoti. Lietuvos prisiminimams, atrodo, tada ir galo nebus . . . Tokį neramų ir smalsų pamačiau jį—mielą tautietį Joną Jušką—praėjusią vasarą, kai svečiavausi jo namuose toje Brooklyno dalyje, kuri vadinasi Richmond Hill.

Su J. Juška prieš dešimtį metų lankėme jo gimtąjį Butėnų kaimą netoli Svėdasų. Gražus tas senoviškas aukštaičių sodžius, tikras etnografinis-architektūrinis liaudies paminklas. Gatvinis kaimas, žvelgias savo galulangiais ne tik į vieną gatvę, bet ir į netoliese tekančią skaidrią Šventąją.

J. Juška 1968-aisiais antrą sykį lankė gimtinę ir pirmąkart ją rodė Amerikoje gimusiam sūnui Henrikui, chemijos profesoriui.

Juškų name sienos dailiai papuoštos nuotraukomis su Nemuno krašto vaizdais, svetainėje—lietuviški suvenyrai. Buto gale, kambaryje langais į gatvę, Henris įsirengė savo darbo kambarį. Bet vieną dieną per savaitę, kai ateina "Laisvė", sūnus turi atsitraukti nuo darbo, nes gauna ypatingą pareigą: perskaityti tėvui visą laikraštį. Jonas Juška, žvalusis 92 metų tautietis, nenori, atsilikti nuo gyvenimo, užsisklęsti, nors pats skaityti nebegali.

. . . Netruko prabėgti kelios viešnagės valandos. Jonas Juška padovanojo rankraštį, kuriuo priminė savo gyvenimą, išeivių meninę veiklą, New Yorko pažangiųjų lietuvių saviveiklą. Mat tarp pažangiųjų lietuvių jis yra kaip tik daugiausia žinomas tuo, kad ilgus metus buvo vienas aktyviausių saviveikliininkų. Jeigu pavartysime senas spektaklių programas, nuolatos užtiksime Jono Juškos pavardę. Jis buvo vienas tų darbo žmonių, kurie, atsidūrę svetur ir įsitraukę į pažangų judėjimą, negalėjo gyventi be meno, be viešos kultūrinės veiklos. Nežinia, gal ir gimtųjų Butėnų aplinkos grožis savaime diegė dvasinio gyvenimo troškulį, bet lemiamam susibičiuliavimui su meno saviveikla reikšmingos buvo pačios išeivių gyvenimo aplinkybės. Tuo metu, kai J. Juška įsikūrė Amerikoje, lietuvių gyvenime platų užmojį įgijo koncertai ir scenos vaidinimai. Miko Petrausko entuziazmas užkrėtė daugelį pažangių tautiečių; daug įtakos turėjo ir B. Laucevičiaus-Vargšo rūpinimasis scenos menu.

J. Juška savo kelio saviveiklą pradžią autobiografiniuose užrašuose prisimena:

"Pagyvenęs apie trejetą metų Brooklyne, pradėjau lankyti lietuvių parengimus. Pamačiau vaidinant Miko Petrausko operetę "Malūnininkas ir kaminkrėtys". Man ji labai patiko. Spektakliui vadovavo chorų mokytojas Leonas Ereminas. Po to Juozas Sukys, tų laikų režisierius, pakvietė mane suvaidinti Antano rolę "Žmogžudžių" veikale. Nuo to laiko aš pamėgau lietuviškus teatrus."

Pradėjęs vaidinti saviveiklos scenoje, J. Juška ėmė vakarais lankyti dramos mokyklą, kur buvo skaitomos paskaitos aktoriams mėgėjams. Šešetą mėnesių mokėsi vaidybos ir režisūros.

J. Juška prisimena labai aktyvų saviveiklos trisdešimtmetį New Yorke: "Maždaug tarp 1912 ir 1942 m. buvo labai pakilęs lietuvių ūpas vaidinti. Būdavo, visokios organizacijos arba draugijos rengdavo parengimus ir kviesdavo aktorius atlikti programas su vaidinimais. Žinoma, tada buvo gera ir vaidintojams, nes suvažiavo į Ameriką jauni žmonės, pilni energijos, lengva buvo pririnkti aktorių charakterių vaidmenims. Mat tada visi noriai imdavosi rolių. Bet režisierių buvo nedaug. Į spektaklius sueidavo daug žmonių. Visi režisieriai ir aktoriai dirbdavo be jokio užmokesčio. Rengėjai, kuriems tekdavo parengimų pelnas, pinigus panaudodavo progresyvaus darbininkų judėjimo reikalams. Newyorkiečiai saviveikliininkai vaidindavo ne tik namie, bet ir važinėdavo į kitus miestus (. . .)".

J. Juška prisimena, kad iš didesnių pastatymų, susilaukusių tautiečių ypatingo susidomėjimo, buvo ir keli jo režisuoti ("Gražioji Magelona", "Eršketėlių take"). Aktyvi saviveiklininkė, vaidinusi pažangiečių pastatymuose, buvo žmona Magdutė Juškienė. Greta J. Juškos, New Yorko pažangiečių scenoje veikalus režisuodavo J. Valentis, J. Kačergius, J. Sukys, R. Mizara ir kt.

J. Juška subūrė apie 40 vaidintojų, su kuriais rengė spektaklius. Jis pats režisavo 34 saviveiklos scenos pastatymus, tarp jų ir operečių. Tai—"Daktaras per prievartą", "Kuprotas oželis", "Trys mylimos", "Gieda gaideliai", "Piršlybos" ir kiti veikalai. J. Baltušio "Gieda gaideliai" buvo pastatyta 1956 m. J. Juška statė ir savo paties rašytus scenos vaizdelius. 1921 m. Jaskučio slapyvarde jis parašė pjesę "Rusijos bolševikų darbo biuras" ir ją paskui pastatė. Iš rankraščių suvaidinti paties autoriaus režisuoti vaidinimai: "Dvaro bernas", "Trilypė pora", "Išdykusi žmona", operetės pobūdžio "Lietuvos žiedai", vaizdeliai "Kornų gydytojas" "Užguitas vyras" 1955 m. LMS išleido dialogų rinkinį "Komiški vaizdeliai", kuriame išspausdinti J. Juškos kūriniai "Kornų gydytojas", "Keršlingi kivirčai", "Užguitas vyras". Yra parašęs nevaidintą tragikomediją "Atsparos lašai". 1950 m. sukūrė operetės "Sudrumsta širdis" libretą. P. Balevičius parašė jai muziką. Ši operetė, J. Juškos režisuota, buvo pastatyta 1951 m.

Režisavo jis ne tik savo operetę, bet ir kitas—"Grigutį", "Tamilę", "Kada kaimas nemiega"; jam talkino M. Stenslerienė, P. Balevičius, B. Salinaitė, A. Žilinskaitė. Pats jis ilgus metus dainavo "Aido" chore, dalyvavo su juo Tarybų Lietuvos dainų ir šokių šventėje 1965 m. Su choru ne kartą pasirodė Gegužės 1-osios švenčių demonstracijose, kur būdavo dainuojamos revoliucinės dainos.

. . . Tad kaip atspėsi, ką šiandien, ramios senatvės valandomis, sename Richmond Hill namelyje su malonumu prisimena Jonas Juška. Juk tiek padirbėta, tiek patirta.

Vytautas Kazakevičius

Jonas Juška "Girtuoklio melo" spektaklyje.

● TEMPAI SULĖTĖJO

Amerikos demografai ir statistikai teigia, kad pirmą kartą po 300 metų sumažėjo žmonių prieaugis Žemėje. Anksčiau planetos gyventojų kasmet padidėdavo 2%, o pastaraisiais metais — tik 1,9%. Skirtumas, rodos, nedidelis, tačiau galutinis rezultatas žymus: 1976 m. gyventojų pagausėjo 84 mln., o 1977m. — 80 mln. Nulinis prieaugis, specialistų nuomone, bus pasiektas po 50 metų.

Tačiau, net ir mažėjant prieaugiui, iki šimtmečio pabaigos žmonių padaugės du kartus ir bus per 8 milijardus — rašoma „Die Zeit".

● AKMENS AMŽIAUS GYVENVIETĖ KIPRE

Įvairių šalių archeologai dalyvauja kasinėjant neolito laikų gyvenvietę prie Kala Vasos (Kipras). Paskutinieji radiniai patvirtino, kad toje vietoje jau VII tūkstantmetyje pr. m. e. egzistavo civilizacija.

Eduardas MIEŽELAITIS

Baltas epilogas

Aš dar stiprus ir tvirtas
Lietuviškas medis.
Buvau aš žalias,
Buvau raudonas,
Dabar esu jau baltas.

Žiema įsivėlė į mano
Žydinčius plaukus — ir aš
Žingsniuoju per mišką —
Kaip baltas sniego žmogus.

Bet tupi ant mano
Petles mėlynas tarsi
Padangės dubleris
Paukštis ir suokia
Mano šaknų tarme
Nuliedintą giesmę.
Ir žaibuoja mano
Akys — kaip teleskopo
Angoje žvaigždės.

Nes susisuko mano
Saknyse lizdą amžina
Ugnis, vadinama gyvybe.
Saulėtos sultys teka
Mano kamienu,
Kuriame plaka
Ąžuolinė mano
Širdis. O mano
Sakose tvinksi
Žalias jos pulsas.

Padėkite ranką
Man ant šakos —
Ir jūs pajusite
Mano šaknų
Žalią pulsą.

Kai nusimesiu
Metų vainiką —
Būsiu vėl žalias,
Būsiu raudonas,
Būsiu vėl baltas —
Trispalvis medis.

Ir plevėsuoju vėjyje —
Tarsi trispalvė vėliava.

Prisiminimas iš praeities

Juozas ir Tilė Lukai

Worcesterio, Mass., veikliojoje lietuvių kolonijoje gale antrojo ir trečiajame dešimtmetyje žymiai reiškėsi pažangiečių veikloje jauna pora Juozas ir Tilė Lukai.

Tilė augo Jungtinėse Amerikos Valstijose, o baigė kolegijoje komercinės administracijos buhalterijos mokslą, Juozas imigravęs į šią šalį prieš Pirmąjį pasaulinį karą. Jis greitai tapo pažangiųjų laikraščių korespondentu, propagandistu. Tiles mokslas žymiai susijęs komercinėmis teisėmis. Jos profesija buvo naudinga ir mūsų veiklai.

Be sąmoningos abelnos veiklos Worcesterio kolonijoje jiedu žymiai domėjosi veikla Lietuvių Literatūros Draugijos 7-toje apskrityje, Lietuvių Meno Sąjungoje ir Lietuvių Moterų Sąryšyje. 1932 metais 7-tos apskrities metiniame delegatų suvažiavime Tilė Lukienė buvo išrinkta apskrities komiteto raštininke. Ji gabiai, sumaniai vairavo apskrities veiklą, komiteto pateiktus veiklai planus vykdė virš 25 metus. Tuo laiku Juozas buvo pirmose eilėse apskrities veikloje, protarpiais atlikdamas apskrities finansų raštininko ir nuolatinio laikraščių korespondento pareigas.

Tais laikais 7-oji apskritis apėmė kuopas Massachusetts, New Hampshire, Rhode Island ir Maine valstijose. Viso buvo 24 kuopos. Kuopų delegatų suvažiavimai vykdavo sykį į metus. Jie peržvelgdavo praeitų metų veiklą ir pateikdavo planus būsimiems metams.

Tilė Lukienė pradėjo eiti apskrities komiteto raštininkės pareigas pradžioje didžiosios ekonominės krizės šalyje ir Lietuvoje pačiame įsigalėjime buržuazinės Smetonos diktatūros.

Bedarbių eilėse radosi daug ir pažangiųjų lietuvių, kurie kartu su kitų tautų pažangiaisiais bedarbiais vadovavo bedarbių kovoms. Organizavo bedarbių demonstracijas prie miestų rotušių, valstijų sostinių, ir Washingtone prie Baltųjų Rūmų, reikalaudami darbo arba duonos.

Pažangieji lietuviai nepamiršo ir Lietuvos liaudies kovos prieš buržuaziją. Visose kolonijose būdavo ruošiamos prakalbos, prelekcijos, diskusijos, debatai.

Jaunai apskrities raštininkei buvo pilnos rankos organizacinio darbo: parūpinti kalbėtojus, prelegentus, surasti menininkus tokiems parengimams, sužinoti katros kolonijos dramos ratelis susimokė sceninį veikalą. Tas pats su operetėmis, koncertais . . . Apie 1935 metus šioje apskrityje buvo įsteigta radijo valanda "Gintaro žemė". Programas pildė apskrities menininkai bei menininkės.

1941 metais hitlerinė Vokietija pradėjo karą prieš Tarybų Sąjungą. Lietuva tapo karo lauku. Visas mūsų veikeimas buvo pasuktas už rėmimą Raudonosios Armijos. Visos kolonijos buvo mobilizuojamos karo laimėjimui. Jungtinėms Valstijoms įstojus į karą prieš hitlerinę Vokietiją, Italiją ir Japoniją, pažangiečių veikla labai išsiplėtė, plačiai ruošiant parengimus, renkant aukas medikamentams, šiltiems aprėdalams kareiviams ir civiliniams žmonėms nukentėjusiems nuo karo, pirkti. Šio rajono demokratiniai lietuviai Jungtinių Valstijų Raudonajam Kryžiui savo lėšomis nupirko ambulancą. Vedė kampaniją už pirkimą karo reikalams bondsų, už suteikimą kraujo sužeistiems kariams. Buvo sušauktas demokratinių lietuvių suvažiavimas kovai prieš fašizmą. Mūsų draugijų parengimai tapo masiniais tikra to žodžio prasme. Laikraščio "Laisvė" remiamai ruošiami piknikai šiame rajone sutraukdavo po 7,000-8,000 dalyvių. Pažangiųjų lietuvių veikla šioje apylinkėje pasiekė labai aukštą lygį.

Demokratiniai lietuviai buvo įsitikinę, kad hitlerinė armija bus nugalėta, kad karą laimės Raudonoji Armija.

Negalima praleisti nepabrėžus, kad visoje šioje veikloje, visose šiose pažangiųjų lietuvių garbingose pastangose, Tilė Lukienė, eidama 7-tosios Apskrities sekretorės pareigas, suvaidino labai svarbų vaidmenį. Už pasižymėjimą jai buvo įteikta auksinė špilka.

A. T.

Albany, N. Y. — Iš įvairių oficialių šaltinių surinkti duomenys parodo, kad stambiosios kriminalystės New Yorko valstijoje per pirmuosius šių metų 6 mėnesius pagausėjo net 4.8 procento. Ypatingai New Yorko mieste žmogžudystės, apiplėšimai, išprievertavimai paaugo.

Valdžios organų pranešime apie kriminalysčių tokio pagausėjimo šaknis bei priežastis nei kalbėti nekalbama. Ir nežadama, kad per antrąją 1979 metų pusmetį padėtis pasitaisys, kad nusikaltimų skaičius sumažės.

1978 m. Švedijoje pagal licencijas buvo nušauta 93 tūkst. briedžių, tačiau reikėjo nušauti mažiausia 115 tūkst. Briedžiai niokoja miškus, dažnai sukelia autoavarijas. Pavyzdžiui, Upsalos grafystėje 1978 m. užregistruoti 394 susidūrimai su briedžiais. Tai 41% visų autoįvykių, — praneša Švedijos tarptautinis spaudos biuras.

Salomėja Neris 1904-1979

Bronės Vaitkienės kalba pasakyta minint Salomėjos Neries 75-tą gimtadienį šių metų lapkričio 10 dieną Lietuvių Piliečių salėje, St. Petersburg, Fla.

Daininga lietuvių tauta, per šimtus metų jos liaudis sukūrė tūkstančius liaudies dainų. Mes lietuviai tuom didžiuojamės. Suvalkija ir Dzūkija tai net yra vadinamos dainavos kraštu. Iš ten ir Salomėja Neris yra kilusi. Nuo kūdikystės girdint kaimiečius dainuojant liaudies dainas susiformavo ir jos poetinis talentas. Savo lyrikoje apdainavo Lietuvos gamtą, jaunystės dienose meilės romantiką, vėliau, subrendus, Lietuvos liaudies džiaugsmus, vargus ir skausmus.

Po žymiojo lietuvių tautos atgimimo poeto Maironio ir revoliucinio dainiaus Juliaus Janonio, iškilo populiariausia Lietuvos lakštingala Salomėja Neris. Vieni ją vadindavo Lietuvos Lakštingala, kiti Salomėja Neris, kiti tiesiog Mūsų Salomėja. Kaip bepavadintume, mūsų visų samonėje iškyla širdžiai mielas paveikslas: Visada susikaupęs veidas, ant dešiniojo šono lygiai sušukuoti plaukai, mąstančios akys ir krūtinėje plakanti nerami širdis, mintyse kukždanti jos svajonių pasaka . . . . .

Upė Saltuonėlė—
Mano Sirvinta
Rudenio laukuos
Mirga priberta.

Mano ten vaikystė
Kaip gėlė trapi
Dūdelės žilvičio
Suko paupy Sirvinta .
1943

Sirvinta, tai nedidelis upelis, tekantis Vilkaviškio rajono lygumomis. Prie gluosniais apaugusios Sirvintos, Kiršų kaime 1904 m. lapkričio 17 d. gimė Salomėja Neris-Bačinskaitė, po vyru Bučienė.

Kiršų kaimo takeliais Salomėja vaikščiojo į Alvito pradinę mokyklą. Čia ji visam gyvenimui pamilo knygą, čia prasidėjo būsimas poetės polinkis svajoti.

Jos ramią vaikystę sudrumstė Pirmasis pasaulinis karas. Pasibaigus karui, S. Neris mokėsi Vilkaviškio "Žiburio" gimnazijoje. 1924 m. įstojo į Kauno universitetą studijuoti literatūros ir vokiečių kalbos.

Literatūrinį darbą poetė pradėjo dar mokyklos suole. Jos kūriniai nuo 1922 m. perijodiškai buvo spausdinami laikraščiuose ir žurnaluose.

1927 m. išėjo pirmasis jos eilėraščių rinkinys "Anksti rytą". Eileraščiai buvo kupini šviesaus daug žadančio jaunystės džiaugsmo.

1928 m. baigė universitetą. Po vasaros atostogų poetė per 3 metus mokytojavo Lazdijų gimnazijoje. Čia gyvendama poetė susidraugavo su vietiniu jaunimu, su darbininkais, samdiniais. Susipažino su jų kasdieniniu gyvenimu ir 1931 m. išėjo jos eilėraščių rinkinys "Pėdos smėly". Jame su užuojauta ji prabyla apie paprasto žmogaus likimą.

Tarp 1931 ir 1934 m. poetė gyveno Kaune ir pastovaus darbo neturėjo. Vertėsi privačiomis pamokomis, literatūros vertimais ir atsitiktinais literatūriniais darbais, kurie buvo spausdinami po įvairiais slapyvardžiais.

1934 m. rudenį persikėlė į Panevėžį. Ten pora metų mokytojaudama mergaičiu gimnazijoje kartu vadovavo gimnazijos mergaičių meno kuopai ir tuo laikotarpiu susipažino ir susidraugavo su savo būsimuoju vyru, skulptorium Bernardu Bučiu.

1935 m. Salomėja Neris išleidžia trečią savo eilėraščių rinkinį "Per Lūžtantį Ledą". Ištekėjusi už skulptoriaus Bernardo Bučio, apie metus laiko abu gyveno ir mokėsi Paryžiuje.

Sugrįžus 1937 m. šeima įsikūrė prie Kauno Palemone.

1938 m. paruošė ir išleido naują eilėraščių rinkinį "Diemedžių Žydesiu". Už jį net buržuazinė valdžia paskyrė jai valstybinę premiją.

1940 m. Salomėja su dideliu džiaugsmu sutiko tarybinę santvarką Lietuvoje. Ji, kaipo delegatė, vyko į Maskvą prašyti, kad Lietuva būtu priimta į TSRS sudėtį.

1941 metai. Baisusis karas. Po daugybės mirtinų pavojų su sūneliu Balandžiu pasiekė Maskvą.

Karo metus Salomėja praleidžia Penzoje, Ufoje bei Maskvoje. Čia gyvendama Salomėja Neris dažnai per radiją lietuviams skirtu laiku skaito savo kūrinius, važinėjo į pafrontę dalyvauti literatūros vakaruose. Neapykanta fašistiniams grobikam, tėvynės ilgesys paskatino parašyti eilę kūrinių "Tėvyne", "Kareivio Motina", "Partizanai miškuos" ir daug, daug kitų.

1943 m. Maskvoje išėjo jos eileraščių rinkinys "Dainuok, širdie, gyvenimą".

1944 m. poetė su sūneliu grįžo į išvaduotą Lietuvą ir šeima apsigyveno Kaune. Nors aplinkui buvo griuvesiai, poetės išsvajota laisva tarybinė Lietuva kilo naujam gyvenimui.

1945 m. išėjo paskutinis Salomėjos Neries eilėraščių rinkinys "Lakštingala negali nečiulbėti". Rinkinys išėjo pažymėtas valstybine premija. Dar spaustuvės dažais kvepiančio rinkinio lapus ligoninėje gulėdama sunkiai serganti poetė sugebėjo tik pavartyt. Atstatyto savo mylimo krašto Salomėja Neris taip pat nespėjo pamatyt. Ji mirė kepenu vežio liga 1945 m. liepos 7 dieną. Palaidota Kauno valstybinio istorinio muziejaus sodelyje.

Poetė liko mums gyva savo nuostabia poezija. Salomėja Neris buvo nepaprasta asmenybė, kupina vidaus grožio, žmoniško taurumo. Gyvenimo prasmę ji matė aukodamosi kitų laimei. Ji buvo švelnaus būdo, bet ne silpna. Susidūrusi su blogiu ji pasipiktindavo.

Per visą gyvenimą neužgestanti ugnelė jos širdyje tai buvo meilė jos gimtajam kraštui.

Salomėja NĖRIS

DRAUGYSTĖ

Tekeikia prakeiksmu pasaulį
Išsekę lūpos pranašų! —
Draugystę mano tau — kaip saulę,
Kaip šviesų ilgesį nešu.

Ak ilgos naktys, juodos delčios, —
Padangės pilnos debesų.
O vis dėlto — sakyk, kodėl čia,
Kodėl taip žemėje šviesu?

Jei tu manai, kad saulė, — klysti!
Ne saulė teka mum kasryt. —
Tai mūsų didelė draugystė,
Mūs kraujo muzika skaidri!

Dėl jos ir žemėje gyvenam,
Dainuojame dainas dėl jos. —
Dėl jos ir nemunai srovena,
Ir ošia girios žaliosios.

Salomėja Nėris

Baudžiauninko artojo skundas

Iš 1905 metų "Kamajų respublikos" istorijos

A. GUČIŪNIETIS

Trauk, bėruti, trauk greičiau,
Poną einant pamačiau.
Jis ir vėl mane rūgos,
Neišvargęs nė vagos.
Kiek jau priariau vagų!
Gal tiek pat kiek man vargų!
Trauk, bėruti, trauk greičiau
Ponui rūmus pastačiau . . . . .

Tokiais jautriais poezijos žodžiais proletarinis poetas J. Janonis apdainavo labai sunkų artojo likimą, kuris kentėjo baudžiavos laikais ir buržuazinės priespaudos metais.

Saulėtos vasaros dienos greitai artojui pavirsdavo į liūdnas, trumpas ir apsiniaukusias rudens vargo dienas. Po rudens ateidavo šalta žiema, kuri kasmet nuvarydavo į kapus daug artojų, o po jos prasidėdavo alkanas pavasaris, vasara, atgydavo gamta, sužaliuodavo pievos, gražiai čiulbėdavo paukščiai, tačiau jie nelinksmino baudžiauninkų, nes kasdieną juos engė, spaudė ponai ir jų tijūnai.

Bolavo ilgi rugienų rėžtai. Vienas jų galas rėmėsi į Gučiūnų lankas prie Šetekšnos upės, o kitas į trakų krūmus. Rėžio gale stovėjo pora jaučių pajungtų į medinį arklą. Čia triusė vidutinio amžiaus ir ūgio artojas Adomas Balaišis, apsivilkęs sermegėle, milinėmis kelnėmis, apsiavęs "Kadokais"—medžio padais, kaklą "šaliku" apsukęs, nublukusia kepure apsidėjęs. Lingavo, dejavo giria, švilpė rudens vėjas, lijo lietus . . . .

Adomas paėmė arklą, paragino jaučius ir pradėjo arti rugieną. Siu Juodi!—sušuko artojas.

— Margi, kad tu surūgtum—Ma-a-a-rgi!

Suriko ir uždrožė botagu Margiui.

Vaga po vagos ir vieną metimą užbaigė.

Adomas sustojo, išsikrapštė pypkę, įsidėjo į kišenę ir atsirėmęs į arklą liūdnai, liūdnai, kelis kartus sulingavo galvą. Jo akyse matėsi didelis nusiminimas. Veidas buvo rūstus, nuliūdęs, taip suspaustas sunkaus vidaus jausmo, kad iš jo matėsi, jog jis pergyvena sunkų dvasinį skausmą.

Kodėl toks liūdnas ir tamsus Vargdienio artojo likimas? Adomas netikėtai tarė: "Dirbi, dirbi nugarą sulenkęs, net vakare kojų ir rankų nebejauti". . . .

Tada vienas terūpi: užsrėbus šiltų barščių, išsitiesti ir pailsėti".

"Vėjas švilpia, lietus plaka veidą, tačiau dirbi ir nesiskundi, nes bijai pono ir tijūno . . . .

O kad kas paklaustų, tai daug, daug pasakytum ir baudžiauninko atsiminimuose surastume, kad visą baudžiavą, per amžius lydėjo sukilusių, nepaklusnių baudžiauninkų žudynės, kankinimai, liejosi ištises upės kraujo ir ašarų". . .

Tai buvo baudžiavos laikais, kai saujelė ginkluotų ponų pavergė milijonus beginklių, tamsių darbo žmonių . . .

Vėjas smarkiai pūtė, nešė artojo liūdnus žodžius, supė medžių šakas, kurios savo lingavimu, tarytum, pritarė vergdienio skundui . . . .

"Nuo ryto iki vakaro velki arklą, kankindamas save ir tuos jaučius, rodos veltui, bet ne . . . . Jeigu reikėtų man atsisakyti nuo arklo ir dalgės tai negalėčiau, nes čia viskas man taip artimas ir mielas . . . .

Nuo vaikystės dienelių beganydamas kiaules ir galvijus, svajojau apie berno metus . . . .

Atėjo tie vargų ir sunkių darbų metai, nors ir labai sunkūs jie, bet liūdna būtų be maloniai kvepiančių tėvynės lankų, be banguojančių rugių, be arklo ir dalgės. Kitokio darbo nemoku, o artoju būti toks kilnus pašaukimas. Dirbi žemelę įdedi į ją visą savo protą, daug prakaito ir ašarų, kad tik daugiau užaugintum duonelės sau ir ponui; mesti artojo darbą aš negalėčiau. Čia kiekviena dirvelė, kiekviena pievelė, kiekvienas tų laukų akmenėlis man taip pažįstamas ir mielas . . . .

Aš tikiu, kad iš rytų šalelės neužilgo nušvis laisvės šviesa, kad darbo žmonės nuvers ponų valdžią, sukurs naują, laimingą, laisvą gyvenimą visai liaudžiai". . . .

Adomas prisiminė, kad ir A. Strazdas dainoje "Varnas" parodė neišvengiamą—baudžiavinės santvarkos žlugimą ir pralinksmėjęs užtraukė vieną jos posmą: "Nebeilgos jau adynos, aš jam nešu tas navynas.

Jau prikalta daug yra plieno, nebetoli jau ta diena, kai iš jų nebeliks nė vieno pono" . . . .

"LAISVEI" IŠ KAPSUKO

Groja suomių muzikantai

V. GULMANAS

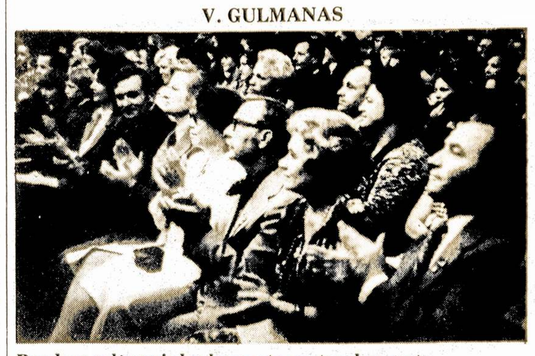

Bendras salės vaizdas koncerto pertraukos metu.

Groja Kokkolos kamerinis. Dirig. J. Kangas.

Nemažas skaičius kapsukiečių dar gerai prisimena Veimaro kamerinio orkestro koncertą. Dabar turėjome puikią progą susipažinti su kitos, draugiškos šalies Suomijos, Kokkolos miesto kameriniu orkestru, su kuriuo ir noriu supažindinti gerbiamus mūsų laikraščio skaitytojus. Beje, Kapsuką ir Kokkolą riša giminystės ryšiai. Lankosi delegacijos vienų pas kitus, dalijasi darbo patirtim, pasiekimais kultūros srityse ir t. t.

Kamerinės muzikos tradicijos, lygiai kaip ir dainų šventės Suomijoj turi senas tradicijas. Kokkolos miesto kamerinis orkestras savo šaknimis siekia 18-tą amžių. O tai jau daug pasako.

Dabartinis kolektyvas dar yra labai jaunas, susikūręs 1972 metais, kada jaunas smuikininkas, Helsinkio simfoninio orkestro artistas Jucha Kangas, atsisakęs viliojančių perspektyvų sostinėje, sugrįžo į gimtąją Kokkolą ir pradėjo dirbti vietinėje muzikos mokykloje smuiko dėstytoju. Netrukus jis subūrė gabesnius mokinius į kamerinį orkestrą ir pradėjo sistemingai dirbti. Atkaklumas, tvirtas ryžtas davė gražių vaisių. 1978 metais kamerinių orkestrų konkurse Suomijoje kokkoliečiai užėmė pirmą vietą. Tai jau daug pasako. Po to sekė koncertinė kelionė Švedijoj, kur kritika labai šiltai atsiliepė apie šį jauną, bręstantį kolektyvą.

Kas charakteringa šiam kolektyvui? Pirmiausiai jaunumas. Dirigentui 33 metai amžiaus, muzikantų amžiaus vidurkis—16-19 metų. Todėl toks veržlumas, žvalumas ir atsispindi visame grojime. Antras bruožas—didelė meilė muzikai, ypač savai, suomiškai. Nemažas skaičius jaunų artistų gyvena gerokai už Kokkolos miesto ribų, bet tai netrukdo mokytis muzikos mokykloje, reguliariai lankyti repeticijas.

Kokkoliečiai Kapsuke surengė du koncertus. Pirmoje dalyje skambėjo V. Europos klasika: Dž. Pergolecis, A. Vivaldis ir V. A. Mocartas. Antroje dalyje—suomių autorių kūriniai. Kadangi V. Europos autoriai visiems yra gerai žinomi, kiek stabtelėkim ties suomių muzika. Suomija vadinama 1000 ežerų ir uolų kraštu. Labai daug legendų, padavimų. Kadangi vyksta atkakli kova už būvį, siekiant iš nederlingos žemės išgauti maksimumą derliaus, istorijos bėgyje suomių tautai teko pakelti labai daug išmėginimų, visa tai atsispindi ir jų muzikoje. Tai mes matome talentingo suomių kompozitoriaus J. Sibelijaus, H. Jarnefeldo ir kitų kūryboje. Greta to prasiskverbia ir savita, šiaurietiška lyrika, humoras.

Antroje koncerto dalyje dainavo solistė V. Froloff. Tai patyrusi dainininkė, gili menininkė, mokiusis Viipurio ir Helsinkio konservatorijose, tobulinusis Švedijoj, Italijoj, Prancūzijoje. Nežiūrint garbingo amžiaus, jos balsas ir dabar dar gražiai, kultūringai skambėjo. Su savo vyru V. Froloff Kokkoloje atlieka didelį švietėjišką darbą. Neperseniausiai pastatė tris operas: S. Rachmaninovo "Aleko", V. Mocarto "Pagrobimą iš Seralio" ir G. Donicečio "Varpelius". Abu yra dideli Tarybų Sąjungos bičiuliai, pas mus svečiuojasi dažnokai.

Labai įdomi švedų kilmės suomių kompozitoriaus P. H. Nurdgreno siuita, sąlygiškai pavadinta "Smuikininkų portretai". Sviežia, suomiška harmonija, spalvinga instrumentuotė, nuoširdaus humoro dozė pridavė šiai miniatiūrai labai daug patrauklumo.

Tokia draugystė tikrai yra labai graži, gili, linkėtina, kad ji ir toliau taip plėstusi, kadangi tai yra taip pat labai svarbus ir didelis žingsnis kovoje už taiką.

Kapsukiečiai savo svečius sutiko labai nuoširdžiai, šiltai, ką rodo ir tas faktas, kad nors ir atostogų metas buvo, bet abu sykius Kapsuko O. Sukacienės pedagoginės mokyklos ir maisto pramonės automatų gamyklos salės buvo pilnos žmonių.

Tarybų Lietuvoje rūpinamasis žmonių sveikata

Respublikos sostinės pakraštyje, Santoriškėse, kuriamas modernus sveikatos miestelis. Čia jau veikia 300 vietų respublikinė vaikų ligoninė, kyla 1000 lovų respublikinės daugiaprofilinės ligoninės, ūkinių pastatų, medikų gyvenamųjų namų korpusai, nužymėtos gairės kitų specializuotų gydymo įstaigų, mokslinių laboratorijų statybai.

Lapkričio 16 dieną sveikatos miestelyje atidarytas respublikinis onkologijos centras. Į iškilmes atvyko vadovaujantys respublikos ir Vilniaus miesto partiniai ir tarybiniai darbuotojai, sveikatos apsaugos, medicinos mokslo įstaigų atstovai, statybininkai.

Lietuvos KP Vilniaus miesto komiteto pirmasis sekretorius V. Sakalauskas perkerpa juostelę. Svečiai kviečiami apžiūrėti naujuosius sveikatos rūmus. Pagrindiniame devynių aukštų pastate ir dvylikoje žemųjų korpusų įsikūrė Onkologijos mokslinio tyrimo institutas ir jo klinikos su specializuotais chirurginio, radiologinio ir chemioterapinio gydymo skyriais, operaciniu bloku bei intensyvios slaugos palatomis, dispanserine poliklinika, atstatomojo gydymo, protezavimo kabinetais. Čia sumontuota moderniausia tarybinė ir užsienio aparatūra.

Šioje gydymo įstaigoje dirbs daugiau kaip tūkstantis žmonių.

Naujųjų rūmų salėje įvyko iškilmingas susirinkimas.

— Žmogaus sveikata,—jį pradėdamas pasakė Lietuvos TSR sveikatos apsaugos ministras V. Kleiza,—ne tik asmeninis reikalas, tai—nacionalinis turtas. Rūpintis ja—vienas svarbiausių ir pagrindinių socialistinės visuomenės uždavinių. Per pastaruosius dešimtmečius respublikoje iš esmės sustiprėjo, toliau pertvarkoma ir modernizuojama visa materialinė-techninė sveikatos apsaugos bazė. Dabar kasmet vidutiniškai pastatoma naujų ligoninių beveik tūkstančiui lovų, daug poliklinikų, sanitarijos-epidemiologijos stočių, vaistinių. Šiandien čia atidaromas onkologijos centras yra stambiausias pokario metų medicinės paskirties statinys respublikoje.

Onkologijos mokslinio tyrimo instituto direktorius, respublikos vyriausiasis onkologas profesorius A. Telyčėnas padėkojo partijai ir vyriausybei už didelį rūpinimąsi sveikatos apsaugos, medicinos mokslo vystymu. Jis nušvietė respublikos mokslininkų pasiekimus, kovojant su labai klastingu žmonijos priešu—piktybiniais susirgimais.

Susirinkime kalbėjo "Vilniaus statybos" tresto valdytojo pavaduotojas J. Vėbra, onkologinio centro projekto autorių kolektyvo vadovas, Miestų statybos projektavimo instituto vyriausiasis projektų architektas E. Chlomauskas.

V. Petrauskaitė
ELTOS koresp.

NAUJAS KURAS AUTOMOBILIAMS

Varšuvos politechnikos instituto mokslininkai atliko bandymus, kuriais įrodė, kad metanolo mišinys su benzinu — geras kuras automobiliams.

Į paprasčiausią benziną pridedama apie 20% metanolo. Energijos potencialas dėl to nė kiek nesumažėja, nepaspartėja variklio detalių irimas. Plocke jau atidaryta eksperimentinė degalinė, kurioje parduodamas naujasis mišinys.

KANADOS ŽINIOS

TRUMPAI APIE VISKĄ

Atrodo, kad Kvibeko bendro fronto valdžia, vadovybėje Levesque, gyvena saulėleidį. Komentatoriai sako, kad Party Qiuobecois per greitai pradėjo nesiskaityti su religijomis ir aukštomis algomis intelektualais, spausti juos su mokestimis (taksais). Tas palietė ir unijų lyderius. Nors Kvibeko darbininkų atlyginimai aukščiausi visoje šiaurės Amerikoje, bet streikai nesibaigia. Valdžia panaudojo parlamentarinę galią sugražinimui darbininkų į dirbtuves.

* * *

Kvibeko provincijoje metams apšvietai vienam žmogui išleidžia $794, Albertoj $793, Ontarijoje $753, B. C. $652. O prieš Party Qiuobecois atėjimą valdžion Kvibekas buvo paskutinėje vietoje.

* * *

Kvibeke laike streiko kai kurios degtinės krautuvės bandė operuoti su skebais. Unija užvedė prieš jas bylas už sulaužymą "antistrike" įstatymo. Teismas nubaudė parduotuves pasimokėti po $2,500.

* * *

Kvibeke apšvarymui vandens 30 upių ir 10 didžiųjų ežerų valdžia iš iždo paskyrė 2.2 bil. dolerių.

* * *

1,400 kilometrų į šiaurę nuo Montrealio James Bay Hy-droelectric stoties pirmos dalies statyba užbaigta, o 1985 metais bus užbaigta visa statyba. Stotis pagamins 68 milijonus elektros kilovatų į valandą. Bus didžiausia elektros stotis visoje šiaurės Amerikoje.

* * *

Kvibeko provincijoje norinčių gauti ligoninėse darbo slaugėmis 30 proc. neišlaikė kvotimų prancūzų kalba. Nelaimingos mergaitės smerkia mokyklas ir mokytojus, kurie jas mokslino, nekreipdami dėmesio į vietinės tautos kalbą. Sitą turėtų įsitėmyti ir mūsų tautiečiai, kurie gyvena Kvibeke.

* * *

Kvibeke gyvena 12 proc. emigrantų (ethnics). Jie jaučiasi anglų ir prancūzų skriaudžiami visose gyvenimo srityse. Jų mažiau negu 3 proc. dirba kiek panašesniuose darbuose. Emigrantai atlieka sunkiausius ir pavojingiausius darbus už mažesnius atlyginimas, kur nėra unijų.

* * *

25 kilometrai į šiaurę nuo Montrealio 400 žydų gyventojų reikalauja iš provincijos leidimo steigti atskirą miestelį, turėti savo valdžią, steigti kultūrines organizacijas ir rabinams kolegijas. Jeigu jiems pavyktų gauti tokias teises, tai labai galimas daiktas, kad po kiek laiko jie reikalautų ir respublikos teisių.

* * *

500 Kvibeko moterų pasiuntė Popiežiui Jonui Pauliui II peticiją su reikalavimu, kad jis patenkintų amerikietės vienuolės Kane prašymą leisti moterims būti kunigėmis.

* * *

Naujai išrinkti valdžion Konservatoriai surado, kad praeitais metais buvo išmokėta bedarbių apdraudai nelegališkai $290 mil. Perspėjo provincijas, kad jos akyliau budėtų, nes, girdi, daugelis dirba ir imdami apdraudas.

* * *

Praeitais metais Kanada įsileido 114,914 emigrantų. Kvibeko provincijon ileista tik 19,248, tai yra 34 proc. mažiau, negu prieš metus.

* * *

Praeitą sezoną Jasper National Park, Albertoje, 120 lankytojų buvo sunkiai sužeisti. Priežastis—nesilaikymas nustatytos tvarkos.

* * *

Praeitais metais Kanada pardavė užsieniui 8,800,000 metriškų tonų rašomo popieriaus, arba visą pasaulį 37 procentais aprūpino rašomu popieriumi. **P. Kvietinskas**

MONTREAL

IŠ MOTERŲ SUSIRINKIMO

Lapkričio 1 d. Moterų Klubas turėjome susirinkimą pas mielus draugus Skripkus. Kada tik susieiname, vis džiaugiamės ir esame dėkingos už tokį gražų ir malonų mūsų priėmimą. Reikia stebėtis jų nuoširdumu. Vieta pas juos nepaprastai graži, visur didžiausia švara. Ačiū, mieli draugučiai!

Suėjome nemažas būrelis, beveik visos Klubo narės. Vienos atėjome su savo vyrais, kitos su "sweethearts". Taip daug linksmiau.

Pirmininkė atidarė susirinkimą, perskaitydama dienotvarkę. Minutės atsistojimu buvo pagerbti žuvę karuose, nes tą dieną buvo Memorial Day, tai yra karuose žuvusių prisiminimo diena.

Pirmininkė pateikė trumpą raportą iš praeito susirinkimo. Onutė Viršinskienė pasakė eilėrašti "Antroji jaunystė", jos pačios sukurtą, ir Valiutė Vekterienė, pas kurią mes laikome piknikus, taipgi pasakė gražų, juokingą eilėrašti.

Buvo įnešta ruošti pietus su įžanga. Palikta valdybai.

Po to buvo vaišės ir užkandžiai. Na, ir atsirado du pyragai su degančiomis žvakėmis. Tai buvo gimtadieniai draugių Mikulienės ir P. Kisielienės. Visos sudainavome "Happy Birthday" ir "Ilgiausių metų". Jubiliatės net susigraudinusios padėkojo. Popietę praleidome net iki vėlumos. Mūsų susiėjimai būna labai malonūs.

Mielosios draugės, būkime vieningos, kur galime, tarkime garsų žodį prieš ginklavimąsi, prieš karus.

Žodis "Laisvės" vajaus reikalais

Mieli draugės ir draugai, visus prašau perskaityti lapkričio 2 d. "Laisvės" "Krislus". Ten sakoma, kad vajus jau įžengė į paskutinį mėnesį, o jo rezultatais negalime didžiuotis. "Krislų" sutorius ragina visus skaitytojus ir rėmėjus tuo susirūpinti ir dėti visas pastangas ir išnaudoti visas progas pasiekimui pasibrėžtų tikslų.

Taip, turime susirūpinti. Ruoškime sueigas, kad ir mažas, ir pelną skirkime laikraščiui. Aukokime į vajaus fondą patys ir raginkime kitus tą daryti. Nelaukime paskutinės valandos, kai jau bus per vėlu, kai skaitysime pranešimą, kad "Laisvė " užsidarė dėl stokos finansų. **P. B. Grandma**

Užsakykite "Laisvę" savo giminėms Lietuvoje

Montreal, Quebec

SVEIKINIME SAVUOSIUS PER "LAISVĘ"

Būtų labai gražu, kad su Žiemos šventėmis ir Naujais Metais sveikintume savuosius ir draugus per "Laisvę". Tuo būdu paremtume "Laisvę" ir vienu šuviu pasveikintume visus savo pažįstamus vienu kartu. Kaina tik $10. Su sveikinimais paskubėkite.

PRIMINIMAS PAŠALPINĖS DRAUGIJOS NARIAMS

Visi įsidemėkite, kad gruodžio mėn. Sūnų ir Dukterų Pašalpinės Dr-jos susirinkimas įvyks ne antrą mėnesio šeštadienį, bet trečią, **tai yra 15 d. gruodžio.** Tokia išimtis padaryta **tik** gruodžio mėn. Vėliau susirinkimai vyks sena tvarka.

LIGONIAI, MIRTYS

O. Mikaliūnienė buvo išvykusi į "General" ligoninę operacijai, bet dėl ligoninės darbininkų streiko, buvo sugrąžinta į namus.

Frank Tautkus staigiai susirgo ir buvo paguldytas į "Reddy Memorial" ligoninę.

Prieš kiek laiko, Petras Petrauskas gavo liūdną žinia iš T. Lietuvos, kad ten mirė jo sesutė Jeva Dudienė, nuo Lazdijų, ji anksčiau buvo "Liaudies Balso" skaitytoja, o vėliau "Laisvės".

KITOS NAUJIENOS

St. Virbalas ir Albina Critchley keliems mėnesiams laiko išvyko į Floridą, norėdami išvengti žiemos šalčių.

Onutė Veršinskienė, floridiečių J. ir M. Milerių kvietimu, išvyko paviešeti į St. Petersburgą.

ATŽYMĖJO GIMTADIENĮ

Neseniai gražus burys artimų draugų ir kaimynų susirinkome atžymėti ne eilinį Viktoro Verbylos gimtadienį. Ta proga Jubiliato žmona Onutė su dukra suruošė puikias vaišes, o mes jubiliatui padainavome "Ilgiausių metų". Palinkėjome sulaukti dar daug gimtadienių. Nors Jubiliatas ne pirmos jaunystės ir nepergeriausios sveikatos, bet atrodo dar gana jaunatviškai. Ačiū Onutei už pakvietimą ir tokį draugiškai praleistą laiką. **P.**

PHILADELPHIA, PA.

Mrs. Vlade Palipės of Voorhees Township, New Jersey passed away October 27th, 1979. She was born in Pocaičiai, Lithuania, and came to the U. S. A. in 1922.

She worked at Stouffer's Restaurant in Philadelphia for over 35 years, starting out as a pot washer and retiring as head meat cook. Her retirement didn't stop there, shen she was needed in the kitchen at a bank she still went until age 75.

Was active in the Philadelphia Lithuanian group on their Sunday get-togethers, preparing kielbąsi, chicken and sauerkraut for her good friends.

She never said an unkind word about anyone, her friends will miss her and her warm smile and soft words of kindness.

We wish to extend our deepest sympathy to her family.

Alice Whitlock
(Pivariunaitė)

TORONTO, ONTARIO

LITERATŪROS DRAUGIJA

Lapkr. 18 d. Clairmont salėje įvyko Lietuvių Literatūros Draugijos susirinkimas vadovaujant pirmininkui J. Žukauskui. Protokolą perskaitė S. Karvelis.

Kadangi nebuvo svarbių reikalų, tai susirinkimas praėjo sklandžiai ir greitai. Buvo pasiūlyta pakeisti laiką susirinkimams ir nutarta ateityje laikyti susirinkimus **antrą savaitę po kiekvieno mėnesio pirmos**, t. y. pirmą sekmadienį po Sūnų ir Dukterų Pensininkų Klubo susirinkimo.

Pasibaigus susirinkimui, J. Yla parodė filmus, kuriuos J. Žukauskas pasirūpino gauti iš National Geografical draugijos. Filmų pasižiūrėti susirinko nemažas skaičius tautiečių. Buvo parodyti du filmai apie Tarybų Sąjunga ir karo paminėjimą, o trečias filmas buvo komedijantų Oliver ir Hardy. Nors jau abu komedijantai yra mirę, bet jų filmai yra mėgiami publikos. Tenka gerai pasijuokti.

Po filmų rodymo, M. Paužienės pastangomis atsilankiusieji buvo pavaišinti kava ir skanumynais.

Valgių atnešė: O. Vilkelienė, M. Paužienė, E. Paberalienė, V. Grinevičienė, V. Masienė, M. Daugelienė ir B. Janauskienė.

Šeimininkavo: O. Vilkelienė, M. Paužienė, M. Daugeliene, B. Janauskienė, V. Grinevičienė, o E. Paberalienė išpardavinėjo bilietus išlaimėjimams.

ATŠVENTĖ GIMTADIENIUS

Lapkričio mėnesį Sūnų ir Dukterų Pensininkų geri darbuotojai ir veikėjai atšventė savo gimtadienius per "Bingo" sueigas.

Gimtadienius atšventė R. Kukterienė, vyriausia šio klubo šeimininkė, J. Mileris, J. Valaitis ir J. Ilgutis. Visi šie jubiliantai atsilankiusius į "Bingo" pavaišino stipresniais gėrimais, o šeimininkė—skanumynais.

SERGA

Mary Buzūnienė randasi Queensway ligoninėje.

MISSISAGOS KATASTROFA

Lapkr. 10 d., šeštadienio nakti po 12-tos v. Missisagos miesto, kuris susijungia su Torontu ir randasi prie Ontario ežero, gyventojus išgązdino didelis trenksmas, taip, kad 4 myliu apylinkėj langai sudrebėjo. Išsigandę žmonės negalėjo suprasti, kas atsitiko, ar karas prasidėjo ir bombą kas paleido? Miegančius prikėlė iš miego, ir tik kai pamatė didelę ugnį ir smarkiai kylančius dūmus į padangę, suprato, kad kokia nelaimė ivyko. Sprogo dujos, kurios buvo vežamos traukiniu per miestą, kai vagonai nuvirto nuo bėgių.

Iš karto buvo manyta, kad tai tik naftos dega dujos, kurios, kai dega, nėra pavojingos žmonėms, bet vėliau buvo sužinota, kad tarpe naftos vagonų buvo vienas vagonas Chloro dujų, kurios yra nepaprastai pavojingos gyvybei. Tos dujos buvo panaudotos pirmo karo laike vokiečių, kurie buvo jas paleidę ant Sąjungininkų karių. Daugelis jų mirė. Tarp jų buvo ir nemažas skaičius kanadiečių.

Apylinkės gyventojams buvo duotas įsakymas tučtuojau išsikraustyti iš savo namų. Keliasdešimt tūkstančių vyrų, vaikų ir moteru surinko ir suvežė į tuščias mokyklas, sales, prekybų centro sales ir koridorius. Vėliau buvo duotas įsakymas evakuoti visa miestą, kuris turi 250 tūkstančių gyventojų, ir ligonines. Perpildė visus Toronte viešbučius, motelius ir kas galėjo prisiglausti pas gimines ar pažįstamus, buvo nuvežti. Iš visos apylinkės buvo sušaukti ugniagesiai, policininkai ir kariuomenės dalis apsaugai likusių tuščių namų ir palaikymui tvarkos.

Iš karto buvo manyta, kad vagonai bus greit užgesinti ir gyventojai galės greitu laiku grįžti į namus, bet vis dujos siurbėsi iš vagono.

Liepsna ir dūmai padėjo dujas pakelti į aukštį ir išsklaidyti, todėl ir leido naftos dujoms degti iki visos išdegė iš tų vagonų. Penktą dieną, toliau gyvenantys žmonės nuo tos katastrofos vietos gavo leidimus, grįžti ir šeštą dieną buvo visi sugrįžę į namus.

Ši katastrofa praėjo be gyvybės nuostolių, nebuvo mirčių, tik keli ugnigesiai nukentėjo, kai pagavo chloro dujų. Nors tuščios gatvės buvo patroliuojamos kariuomenės ir policijos, bet visvien atsirado plėšikų. Buvo keletas ir areštuotų. Mieste buvo pasilikę tik katės ir šunys.

Visi evakuoti žmones buvo maitinami valdžios lėšomis ir apmokėti butai. Nuostolių ir išlaidų buvo padaryta už 150 milijonų dolerių. Kai kuriuos nuostolius apsiėmė padengti traukinio kompanija, jei asmenys nereikalaus atlyginimo už kitus dalykus ir pasirašys. Eina tyrinėjimai ir protestai, kad daugiau nebūt vežamos pavojingos dujos per miestus. Sujudo ne tik vietinė valdžia, bet pasiekė ir Kanados sostinę—Ottawą. Tai yra didele pamoka valstybei. Dar laimė, kad traukinys jau buvo per miesta pervažiavęs ir apylinkėje nebuvo arti gyvenamų namų.

Missisagoje, tarpe įvairių tautų gyventojų, yra nemažas skaičius ir lietuvių, daugiausiai paskutinės kartos emigrantų, atvykusių po Antro karo. Tenais yra lietuvių bažnyčia, kapinės ir salė parengimams. Tarpe visu kitu evakuantų, buvo M. Paužienes dukra su šeima ir A. J. Ylu sūnus su šeima, kurie evakuacijos metu buvo apsistoję pas savo tėvus.

J. Narusevičienė

TORONTO, ONT., CANADA

Mirus 1979 m. spalio 23 d.

Elzbietai Ramanauskienei [Saurusevičiūtei]

Norime pareikšti širdingiausią padėką mūsų draugams, kurie daug prisidėjo su gražiomis gėlėmis, kurios taip puikiai puošė karstą mūsų mylimos sesutės. Taipgi širdingai dėkojame visiems už išreikštas užuojautas; dėkojame grabnešams, kurie patarnavo mums nešdami mūsų mielos sesutės palaikus į amžiną poilsio vietą ir klebonui Užubaliui.

Mes visiems liekame labai dėkingi ir Jūsų niekad nepamiršime. Nuliūdę liekame.

Sesuo—I. RŪKIENĖ
Sūnėnas—VYTAUTAS RŪKAS

Naujose vietose darbo unijų vadovybėje

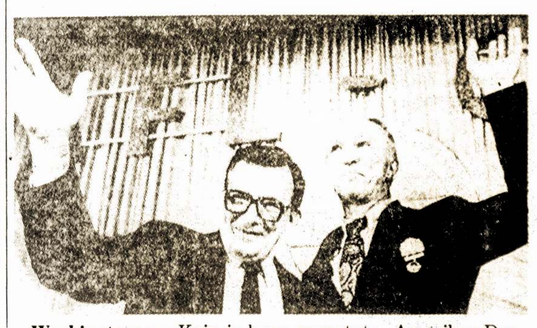

Washingtonas.—Kaip ir buvo numatyta, Amerikos Darbo Federacijos-Industrinių Organizacijų Kongreso konvencija vietoje pasitraukusio ilgamečio prezidento George Meany, nauju prezidentu išrinko taipgi buvusį ilgametį organizacijos iždininką-sekretorių Lane Kirkland, o jo vieton iždininku-sekretoriumi išrinko Thomas R. Donahue. Kadangi abudu yra George Meany konservatyviškos klasinio bendradarbiavimo su samdytojais politikos šalininkai, tai iš esmės šios 14 milijonų narių organizacijos vadovybėje niekas pagrindiniai nepasikeis. Eiliniai unijų nariai yra konvencijos pasielgimu labai nusivylę.

NUOTRAUKOJE: **Lane Kirkland [kairėje] ir Thomas Donahue dėkoja delegatams už išrinkimą į tas aukštas vietas.**

Aplankė amerikiečius, laikomus įkaitomis Teherane

Teheranas.—Prieš kelias dienas čia lankėsi kongresmanas George Hansen, republikonas iš Idaho valstijos. Jis sako, kad jam buvo leista įeiti į Amerikos ambasadą ir pasimatyti joje laikomus 49 amerikiečius. Kongresmanas Hansen sako, kad fiziniai visi jie atrodo, gerai, sveiki. Žinoma, jų dvasinė nuotaika nėra geriausia . . .

Šioje nuotraukoje kongresman George Hansen (kairėje) kalbasi su studentais, kurie turi užėmę ambasadą, prie ambasados.

CLEVELAND, OHIO

MŪSŲ NAUJIENOS

Moterų Klubo susirinkimas įvyko lapkričio 8 dieną ICA svet., 15901 St. Clair Ave.

Klubo pirmininkė A. Paltan pradėjo susirinkimą 12 val. dienos. Susirinkimas buvo trumpas. Raportai pateikti ir priimti. Nutarta 1980 susirinkimus laikyti šioje pačioje svetainėje, taipgi turėt žieminių švenčių sueigą sekančiame susirinkime, gruodžio 13 d.

Skaitytas laiškas nuo mūsų draugės Anna Salin, kuri sveikina mus su šventėmis ir gerais linkėjimais. Pirmininkė pranešė, kad per Padėkos dienos savaitę ji bus ligoninėje akių operacijai. Mes visi jai linkėjome pasisekimo.

Šį kartą mūsų stalą puošė gėlės, kurias atnešė A. Paltan ir Žemaičiai. Vaišių laiku padainavome "Happy Birthday" Onutei G., kuri su Juze B. beveik visuomet paruošia pietus. Onutei įteikta dovanėlių. Apdovanotas ir jūsų korespondentas.

Per susirinkimą vienas kitas dalyvis atsinaujino laikraščio prenumeratas. Tik gaila, kad daugiau nesusirinko dalyvių, nes turėjome labai gerus pietus su vaišėmis. Apgailestavome, kad draugas Jonas Eitutis randasi po gydytojo priežiūra, kuris nori surasti kas jį kankina.

Šeimininkės sakė, kad jos paruoš skanius pietus Kalėdų šventėms ir prašo visus draugus ir drauges atsilankyti ir linksmai praleist popietę. Nepamirškite—gruodžio 13 dieną būti ICA svetainėje 12 val. dienos.

NAUJAS MERAS

Kas daugiau naujo Clevelande? Well, mes išsirinkome naują merą, republikoną Geo. Voinowich, kuris, tikimasi, sutvarkys miesto reikalus, kurie faktinai per dvejus metus buvo suirutėje po vadovybe mero D nis Kucinich. Kucinich iškirto naujam merui "šposą", prižadėdamas pakelti miesto darbininkams 11 procentų algas 1980 metais. Tas gali kaštuoti nuo 15 iki 20 milijonų dolerių, o miestas yra subankrutavęs. Pinigai ne lapai—neauga ant medžių. Balsuotojai taipgi išmetė iš darbo 10 kouncilmenų. Naujas meras ir kouncilmenai sako, kad jie kooperuos pastangose geriau sutvarkyti miesto reikalus.

• • •

Mokytojų streikas jau antrą mėnesį tęsiasi. Jie reikalauja pakelti algas 14 procentų. Mokyklų Taryba siūlo pakelti tiktai 7 proc. Mokyklų administracija taipgi yra subankrutavusi . . .

• • •

Thompson (FRW) 4,300 darbininkų sugrįžo į darbą. Streikas tęsėsi mėnesį laiko. Darbininkai laimėjo visus reikalavimus. Tai buvo šios įmonės pirmas streikas nuo 1941 metų. Darbininkus vadovauja Aircraft Workers Alliance.

* * *

Streikuoja ir Eaton Corp. Axle Division 500 darbininkų, narių Mechanics Educational Society of America.

Teamsters Lokalas 507 išstraukė 140 darbininkų iš Revco Discount Drug Centers Warehouse, uždarydami sandėlį. Kontraktas išsibaigė birželio mėnesį.

Visiems linkiu laimingu sezoninių švenčių. **J. Petraus**

"LAISVĖS" REIKALAI

VAJUS PRASIDĖJO RUGSĖJO 1 D.
IR BAIGSIS GRUODŽIO 17 D.

Ši ataskaita įima mus pasiekusius laiškus nuo spalio 31 d. iki lapkričio 13 d.

Kontestantų stovis	Punktai
Stefanija Masytė, Detroit, Mich.	9,162
LLD 45 kp., St. Petersburg, Fla.—P. Alekna	8,808
New York vajininkai—N. Ventienė ir A. Mitchell	7,576
Montreal, Quebec, Canada	6,345
Toronto, Ont., Canada	4,180
Miami, Fla.—N. Iešmantienė	3,428
J. Petkūnas ir Regina Trakimavičius, Worcester, Mass.	2,068
Connecticut vajininkai	1,992
A. Račkauskienė ir M. Sametis, Haverhill, Mass.	1,712
A. Grinkus, Vancouver, B. C., Canada	1,108
Binghamton, New York	964
E. Repšienė, Dorchester, Mass.	956
M. Uždavinis, Norwood, Mass.	924
A. Bernat, Los Angeles, Cal.	912
V. Taraškienė—LLD 198 kp., San Francisco-Oakland, Cal.	882
London, Ontario, Canada	860
C. Ustupas, Brockton, Mass.	534
N. Dudonis, Aston, Pa.	468
J. Brazdžius, Sudbury, Ont., Canada	460
Rochester, New York	422
Eva Kralikauskienė, Lawrence, Mass.	268

* * *

Naujų prenumeratų per šį laikotarpį gavome 18, kurias prisiuntė Stefanija Masytė, Detroit, Mich. (14); J. Urbanavičius, Verdun, Que., Canada (2); po vieną M. Zaukas, Brentwood, N. Y. ir V. Česnikas, Saltsburg, Pa.

* * *

Į fondą aukų gavome:

Iš "Laisvės" koncerto, per administraciją, vardai aukotojų tilpo "Laisvėje" 11/23/79	$623.00
Olga ir Frank Graham, South Boston, Mass.	200.00
Olga Graham, South Boston, Mass., prisiminimui mirusių tėvų—Suzanos ir Juozo Šukių	200.00
Edna Kantor, San Diego, Cal., varde mirusios motinos Elzbietos Yumplot Ecenia	100.00
J. J. ir M. Daujotai, Benld, Ill.	100.00
Katherine Kalinauskas, Fonda, N. Y.	100.00
Juozo Weiss palikimas, prisiųstas per sūnų Richard L[illegible] Brooklyn, N. Y.	100.00
Wa[illegible] Bronė Keršuliai, Brooklyn, N. Y., per N. Ventienę	100.00
William Akialis, Detroit, Mich., per Stefaniją Masytę	50.00
A. ir P. Česnikai, New Kensington, Pa.	50.00
Toronto Lietuvių Moterų Klubas, Toronto, Ont., Canada, per M. Daugelienę	41.50
Joe Koll ir šeima, Phoenix, Arizona	28.00
F. Nakas, Detroit, Mich., per Stefaniją Masytę	25.00
L.D.S. 10 kp., New Kensington, Pa., per P. Česnikienę	25.00
M. Bartkus, Benld, Ill., per J. J. Daujotą	25.00
Peter Kunchys, Thunder Bay, Ont., Canada	25.00
M. Babarsky, St. Petersburg, Fla.	23.00
Vincento Medicos, Toronto, Ontario, Canada per M. Paužienę	20.95
K. Zalenas, Red Lake, Ont., Canada	20.00
A. Vizbaras, Blairmore, Alta, Canada	20.00
Suzanna Kazokytė-Jones, Frackville, Pa.	20.00
Juozas ir Marta Kupchinskai, Great Neck, N. Y.	20.00
J. Steniulis, Thunder Bay, Ont., Canada, per P. Kunchys.	20.00
K. Danisevičius, Waterbury, Conn.	20.00
V. Zaveckas, Brooklyn, N. Y., per A. Mitchell	18.00
Mrs. J. Norris, Willowdale, Ont., Canada, per J. Ylą	16.50
M. Martus, Verdun, Que., Canada, per J. Urbanavičių	13.00
Juozas Krauzaitis, So. Windsor, Conn.	11.00
J. Broga, Grand Bend, Ont., Canada	10.00
Senas dipukas, per A. Grinkų, Vancouver, B.C., Canada	10.00
P. Slajus, Chester, Pa.	10.00
Bronė Kubilienė, Hamilton, Ont., Canada	10.00
A. Vaznienė, Richmond Hill, N. Y., per N. Ventienę	10.00
Jonas Mikaila, Brooklyn, N. Y.	10.00
Jonas Kuktoras, Toronto, Ont., Canada	10.00
B. Žukauskienė, Westwood, Mass., per M. Uždavinį	10.00
Vincas Chesnikas, Saltsburg, Pa., per P. Česnikienę	10.00
Eva Vitartienė, Miami, Fla., per N. Iešmantienę	10.00
Anna Jakshis, Detroit, Mich., per Stefaniją Masytę	10.00
J. ir N. Brakniai, per J. Urbanavičių, Verdun, Quebec, Canada	10.00
V. Zavišius, La Salle, Que., Canada, per J. Urbanavičių	10.00
Izabelė Lamaitienė, North Merrick, N. Y.	8.00
Stella Diržuvait, Brooklyn, N. Y.	8.00
Joana Grigas, Salt Lake City, Utah	8.00
Gertrude Skerston, Dennisport, Mass.	8.00
Raymond Stakėnas, Scottville, Mich.	8.00
Helen Kairienė, Pittsburgh, Pa.	8.00
G. Taruška, Verdun, Que., Canada, per J. Urbanavičių	8.00
M. Guoba, Willowdale, Ont., Canada, per J. Ylą	6.00
Mrs. K. Rogers, Toronto, Ont., Canada, per J. Ylą	6.00
K. Rudinskas, Thunder Bay, Ont., Canada, per P. Kunchys	6.00
Paul Mazilis, London, Ont., Canada	5.00
J. Barcas, Wasaga Beach, Ont., Canada	5.00
Elizabeth Ulinskienė, Detroit, Mich., per Stefaniją Masytę	5.00
B. Petronis, London, Ont., Canada, per J. Brogą	5.00
Pažįstamas, per A. Grinkų, Vancouver, B.C., Canada	5.00
Alice S. Michalosky, Methuen, Mass., prisiminimui vyro Juozo 6 metų mirties sukakties	5.00
Janina Vilkelienė, Laval, Que., Canada	5.00
A. Lehman, Toronto, Ont., Canada	5.00
J. Motuzas, Mexico, Maine	5.00
F. Kušleika, La Salle, Que., Canada, per J. Urbanavičių	4.00
Julia Tomašonienė, per J. Urbanavičių, Verdun, Quebec, Canada	4.00
Nellie, Montreal, Que., Canada, per P. Kisielienę	4.00
K. Prokopas, Fitchburg, Mass.	3.00
S. Družas, Norwood, Mass., per M. Uždavinį	3.00
Vincas Krupauskas, Verdun, Que., Canada, per J. Urbanavičių	3.00
R. Karalevičius, Verdun, Que., Canada, per J. Urbanavičių	3.00
Jonas Ilgutis, Toronto, Ont., Canada, per J. Kuktorą	2.00
M. Tamkevičienė, Montreal, Que., Canada, per P. Kisielienę	2.00
St. Virball, St. Laurent, Que., Canada, per P. Kisielienę	2.00
M. L., Montreal, Que., Canada, per P. Kisielienę	2.00
J. Balčiūnas, Verdun, Que., Canada, per J. Urbanavičių	2.00
E. Blazienė, La Salle, Que., Canada, per J. Urbanavičių	2.00
J. Viškelis, Montreal, Que., Canada, per J. Urbanavičių	2.00
A. Liokaitis, Verdun, Que., Canada, per J. Urbanavičių	2.00

* * *

Viso dabar skelbiamų aukų gavome $2,303.95. Pridėjus pirmiau skelbtas aukas į fondą iki lapkričio 13 d. įplaukė $9,772.42. Neatrodo, kad bus galima atsiekti užsibrėžtą sumą ($20,000) iki pabaigos šio mėnesio. Tad pratęsime vajų iki gruodžio 17 d.

* * *

Širdingai dėkojame. **ADMINISTRACIJA**

Sveikinkite savuosius per "Laisvę"

Su žiemos šventėmis, su Naujaisiais Metais sveikinkime savo artimuosius per laikraštį "Laisvę". Bus laikraščiui parama ir pasieksite visus su vienu parašymu. Bet nedelskite—tuojau prisiųskite savo sveikinimus. Kaina $10.00

ADMINISTRACIJA

EAST BRUNSWICK, N. J.

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Agota Klimienė

mirė 1948 m. gruodžio 6

Daug metų jau prabėgo nuo jos mirties, bet mūsų mielos Mamytės niekad nepamiršime.

EMILIJA—dukra

BINGHAMTON, N. Y.

Mirus

Viktorijai Vaicekauskaitei Sasuta

1979 m. rugsėjo 7 d.

Reiškiame nuoširdžią užuojautą jos vyrui Petrui Sasuta, dukrai Katie Rolph, broliui Brian Vaicekauskas, tėvui J. Vaicekauskui, tetai Viktorija Walker, anūkams ir visiems kitiems giminėms bei artimiesiems.

A. Maldaikienė	L. Mainonienė
J. Kirailis	K. Micala
O. Kirailienė	R. Baka
J. Vaicekauskas	O. Baka
V. Walker	A. Pagiegala
M. Vebra	H. Ragiegalienė
M. Rapp	A. Vaineikis
H. Žukienė	N. Maciukienė
I. Braun	M. Sematto
J. Neles	A. Kazėnienė
P. Juozapaitis	J. Žemaitis
W. Kumpan	A. Žemaitienė
A. Kumpan	J. Alesoraitis
A. Burt	N. Strolienė
M. Burtienė	K. Tamams
J. Baka	U. Simaliunienė
O. Baka	W. B. Keršuliai

NO. MIAMI BEACH, FLORIDA

MIRUS

Mary Chuladienei-Aidukevičiutei

Reiškiame gilią užuojautą jos vyrui Rapolui Chuladai (mūsų dėdei); pusserėms Mildred Chuladaitei, No. Miami Beach, Fla., ir May Chuladaitei-Chadwick, Burlington, N. C. ir jos šeimai; taipgi visiems artimiesiems ir draugams. Mes liūdime sykiu su Jumis.

A. ir **V. Chuladaitė-Taraškai** ir durka **Carolyn Taraškaitė-MacRae**, San Leandro, Cal.
Jonas ir **Birutė Chuladai** ir šeima, Lawrence, Mass.
Edmund ir **Barbara Chuladai** ir šeima, Londonderry, N. H.

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

Joseph J. Garszva

Undertaker and Embalmer

HAVEN HILL FUNERAL HOME, INC.

104-38 Jamaica Ave., Richmond Hill, N. Y. 11418
Telefonas: 846-1970

Širdingai dėkojame

Sofija Stasiukaitienė

Praėjusiame "Laisvės" numeryje rašėme, kad Sofija Stasiukaitienė užmokėjo už visas lapkričio 11 d. bankete vaišes ir sakėme, kad virš $300, o visa tai Sofijai kainavo virš $400.

Taigi, visas "Laisvės" štabas ir direktorių taryba dar kartą tariame Sofijai ačiū.

Hartford, Conn.

Hartfordo Laisvės Choras labai dėkingas laikraščio "Laisvė" administratorei Ievai Mizarienei už pakvietimą dalyvauti metiniame koncerte. Kelionė puikiai pavyko. Koncerto programa buvo įvairi, įdomi. Aidiečiai, Mildred Stensler vadovybėje, puikiai padainavo gražių dainų.

Mūsų Laisvės Choras, Wilma Hollis vadovybėje, irgi stengėsi kuo geriausiai pasirodyti.

Lapkričio 18 dieną mes turėjome savo koncertą, kuris, taip sakant, buvo paskutinis šiemet. Irgi puikiausiai pavyko. Buvo visos dainininkės veteranės.

Laisvės Choras labai dėkingas draugei Visotskienei už prisidėjimą su $100 prie kelionės į New Yorką.

Mums labai gaila, kad Anna Zalis negalėjo dalyvauti koncerte. Atrodo, kad kartais pasitaiko mažas dalykas, o sudaro daug komplikacijų. Man pasakojo, kad bekostint krūtinėje trūko kaulas, na, ir dėl to ji turėjo taip ilgai kankintis. Laisvės Choras linki jai kuo greičiausiai pilnai pasveikti ir su mumis dalyvauti kalėdiniams pietums. Pietūs įvyks gruodžio 9 dieną, Lithuanian Citizens' Club. Rengia Senior Citizens' Circle. Prasidės 1 valandą. Bus skanūs pietūs, įvairių žaidimų, dovanėlių. Prašome visus dalyvauti.

Elenai Brazauskienei nieko blogo nepagalvojant, įvyko nelaimė. Turėdama sloga, dalyvavo, visur, kur kas tik kviečia. Per Laisvės Choro koncertą Hartforde po programos kas tai užfundino gėrimo. Ir tik išgėrus jai užkimo gerklė. Jau visa savaitė negali kalbėti. Sušilusiam žmogui negalima šalto gėrimo gerti. Gydytojas įsakė nedirbti ir nekalbėti . . .

Onutės Brazauskienės sesutė Monika Drutytė pas juos svečiavosi beveik pusantro mėnesio. Išvyko iš New Yorko tarybiniu laivu "Lermontov". Rašo, kad kelionė buvo nepaprastai įdomi ir linksmai sugrįžusi į Kauną.

Laisvės Choras yra dėkingas visiems atsilankiusiems į koncertą ir pietus. Kurie dalyvavote, matėte, kaip viskas gražiai, sklandžiai pavyko.

Viso gero visiems!

Linksmų ir laimingų žieminių švenčių! **E. B.**

VISI SKAITYTOJAI DALYVAUKITE "LAISVĖS" VAJUJE

Aidas gražiai atsisveikino su Julyte Lazauskiene

Praėjusį šeštadienį aidiečiai susirinko Laisvės svetainėje atsisveiekinti su Julyte Lazauskiene, kuri šiomis dienomis išvyks pas savo dukrelę Floridoje, kur ji mano gal apsigyventi, nors mes to nenorime daleisti, nes Julytė labai reikalinga mūsų judėjimui New Yorke. Be aidiečių buvo keletas svečių.

Prie puikiai paruošto stalo, kalakutienos su visokiais prieskoniais, Aido pirmininkas Povilas Venta iškvietė eilę draugų pakalbėti. Kiekvienas apgailestavo, kad Julytė turi New Yorką palikti ir linkėjo, kad ji pavasarį grįžtų. Jonukas Krivickas padeklamavo poemą, kurią jis labai gražiai atliko.

Aš žinau, kad Nelė ir Povilas Ventai daug prisidėjo suruošti pobūvį, o kas daugiau dirbo tai Aido valdyba praneš vėliau.

Svečių tarpe buvo Valys Bunkus iš Floridos, Ona Ryseviciutė, Vladas Misiūnas, žurnalistas Sigitas Krivickas su žmona Irena su vaikučiais Jonuku ir Jurgute, "Laisvės" redaktorius Antanas Bimba ir Jurgis Waresonas.

Ieva Mizarienė

TARP LIETUVIŲ

Ryt (gruodžio 1 d.) Lietuvių Darbininkų Susivienijimo vicepirmininkei Elenai Jeskevičiūtei-Esker Lenox Hill ligoninėje, Manhattane bus padaryta širdies operacija. Jai bus įdėtas taip vadinamas "pace-maker", kuris reguliuoja širdies pulsaciją.

Manoma, kad Elena galės grįžti namo už savaitės laiko. Linkime jai šią nelaimę sėkmingai pergyventi ir greit sustiprėti.

* * *

Praėjusią savaitę draugė F. Maželienė pranešė, kad mirė mūsų "Laisvės" skaitytojos M. Petronienės dukrelė, kuri gyveno Floridoje. Petronytę mes atsimename kaip solistę, kuri dažnai dainuodavo mūsų parengimuose.

Kol kas apie šios jaunos moteriškės mirtį daugiau žinių neturime. Reiškiame gilią užuojautą Petronytės mamytei ir artimiesiems. **IM**

Užsakykite "Laisvę" savo draugams

BRIEFS

American well known actress Carol Burnett was on Mike Douglas' show last week with her husband and teen-age daughter who had been a drug addict.

Carol told the whole heartbreaking story how they came to realization that their daughter had fallen victim of dope epidemic of this country. She also said that she had been "shopping" in many stores—clothing stores, record and book stores and other stores where they sell innocent looking gadgets and things which youngsters can keep at home and hide dope in them. So those people are making a lot of money and ruining a lot of lives, she said.

Carol's daughter was finally cured but there are hundreds of thousands who are not.

* * *

The official Soviet newspaper Izvestia planned Henry A. Kissinger's book "White House Years" as a "political striptease" and its author as "unprincipled" and "insecure."

* * *

Angry elderly protestors who demonstrated outside a meeting of the Metropolitan Transportation Authority in New York won a one-month extension of a 24-hour half-fare program.

* * *

About 25 percent of the New York city's 1,2 million elderly are starving and not reached by any food programs, E. Thomas Schweder, director of the Council of Senior Citizens, said in testimony at a Congressional hearing on hunger and malnutrition.

* * *

New York Aido Chorus had a going away party for Julie Lazauskas Saturday, November 24th, in "Laisve's" hall. Julie is going to Florida where her daughter lives with her family. Is she coming back? We don't know. Neither does Julie. She hasn't made up her mind yet where she is going to live permanently. We hope in New York. We don't want to lose any more people for Florida.

At Julie's party we had a guest from Florida—an ex-New Yorker, and well known activist Valys Bunkus. He was doing very good work in New York and continued it in Florida. It was good to see him. **Ilse**

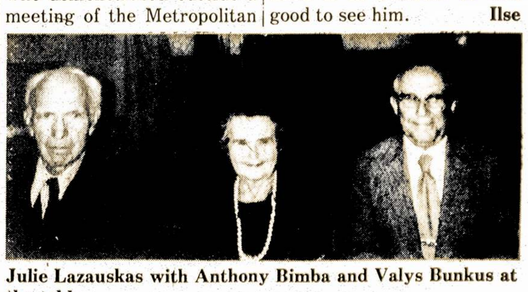

Julie Lazauskas with Anthony Bimba and Valys Bunkus at the table.

Julie Lazauskas with šome of her friends at the party. From left: Adele Lupshevicz, Julie Lazauskas, Nellie Schumbris, Irena Krivickas and Ona Repsevich.

(Photos by Ilse Bimba)